

KARIKE

BROJ 17

NOVEMBAR/STUDENI 2013. GODINE

O SVEMU POMALO

**Marčelo: "Delo dode
kao reklama ili poziv
masama da se bave
tobom kao osobom,
inaravno da je to
smrt stvaralaštva"**

str. 10

str. 2

ZAKON O
ZAŠTITI I
DOBROBITI
ŽIVOTINJA BiH

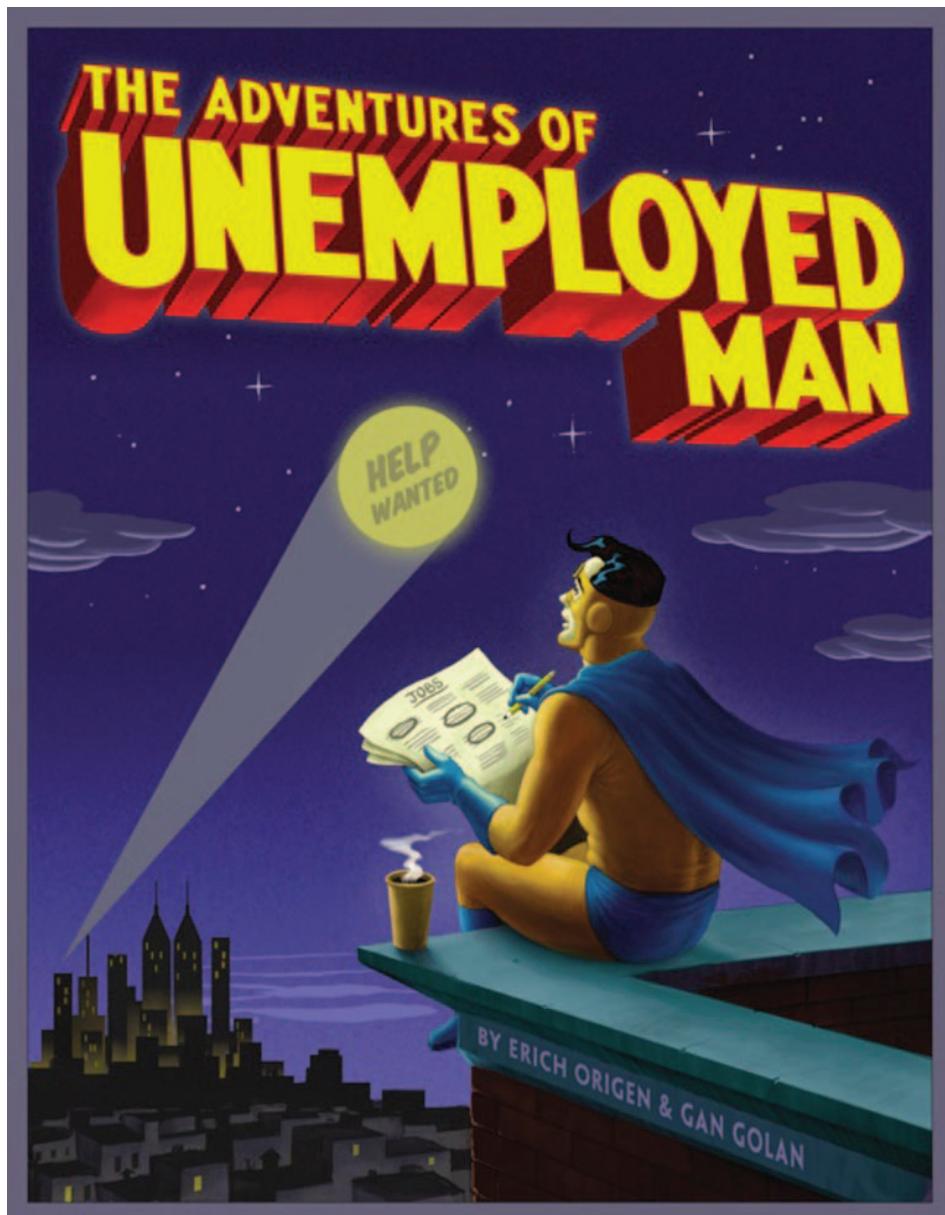
**Napad
bijesnih
hajvana, ili
bijesnih na
hajvane?**

str. 9

**Upisali jesmo,
kad ćemo postati
deficitarni, ne znamo**

Upisali jesmo, kad ćemo postati deficitarni, ne znamo

Istraživanje evropske statističke službe Eurostat, koje je obuhvatilo 37 zemalja Evrope, objavilo je uznemiravajući podatak da je Bosna i Hercegovina 72% ispod životnog standarda Evrope, zbog čega je postavljena na mjesto najsiromašnije zemlje u Evropi.

Pišu: Željko Jelić, Ljupko Mišeljić, Nebojša Sičić

Bosna i Hercegovina sa stalnim epitom zemlje u razvoju svakodnevno otkriva novi šav na kome je počela da puca. Čak je i dobro ako postoji „šav“ u takvoj oblasti, jer na nekim postoji tako mnogo problema da se čak ne može pronaći ni neko zastarjelo rješenje koje bi se implementiralo, pa makar i na papiru. Koliko se stanje čini beznadežno pokazalo je i Istraživanje evropske statističke službe Eurostat koje je obuhvatilo 37 zemalja Evrope. Ono je objavilo uznemiravajući podatak da je Bosna i Hercegovina 72% ispod životnog standarda Evrope, zbog čega je smještena na poziciju najsiromašnije zemlje Evrope. Koji to „okovi“ stalno povlače BiH u limbo? Koga kriviti za ovakvu situaciju danas? Ono što je uvijek bio problem kroz istoriju svake države jeste nedovoljan broj visokoobrazovanog kadra, ali da se jedna zemlja suočava sa krajnjim egzistencijalnim rubom svih mogućih kadrova i zanimanja, to je već ravno montipajtonovskom skeću ili, geografski bliže rečeno, folu iz Top liste nadrealista.

Podatak koji otkriva kako tužnu sliku BiH, tiče se 553 036 nezaposlenih građana koji na razne načine pokušavaju obezbijediti bolji i lakši životni standard. Jedan od najčešćih načina potražnje posla predstavljaju oglasi gdje je zabilježeno oko 12 000 prijava mjesечно. Poslije prijave na oglas za posao, aplikanti čekaju po

IMPRESSUM

Izdavač: Udruženje Omladinska novinska asocijacija u Bosni i Hercegovini

Glavni i odgovorni urednik: Haris Dedović

Redakcija: Renata Dujmušić, Ljupko Mišeljić, Hana Čolić, Nebojša Sičić, Emina Gasal

Dopisnici: Denis Gigo Hadžić, Željko Jelić, Boris Čović, Filip Krtalić, Ana Komadina, Ajla Heralić

Fotografi: Hana Čolić, Lana Čosić, Adnan Drnda, Haris Begić, Valentini Pandža, Josipa Bošnjak

Naslovnica: Stefan Marinković i Vibor Sukara

Kontakt: Tel./fax: +38733205850, Hamdije Kreševljakovića 68 - Drvenija; 71000 Sarajevo,

Bosna i Hercegovina;

onaubih.karike@gmail.com

Web:<http://www.onabih.ba>

nekoliko mjeseci, a nekada se proces čekanja oduži i do dvije godine. Prema podacima koje pruža Federalni zavod za zapošljavanje, na nivou 10 kantona postoje raspisani oglasi za 1420 radnih mesta, to je 0.37% od ukupnog broja potražujućih. Interesantno je još i to da na kantonalm nivou postoji informacija o 758 lica sa NSS i 120 000 nekvalifikovanih lica, dok na istom tom nivou postoji preko 25 000 ljudi sa VKV, VŠS i VSS. Od svih lica, najviše prednjače lica sa SSS i KV, kojih ima preko 200 000.

Tržište

Oni koji se upuste u relativno težak put završavanja škole za neko od deficitarnih zanimanja kojih je najviše u IT sektoru - inžinjeri informatike i elektrotehnike, telekomunikacije, ali velika je i potražnja za farmaceutima, defektologima, profesorima matematike,

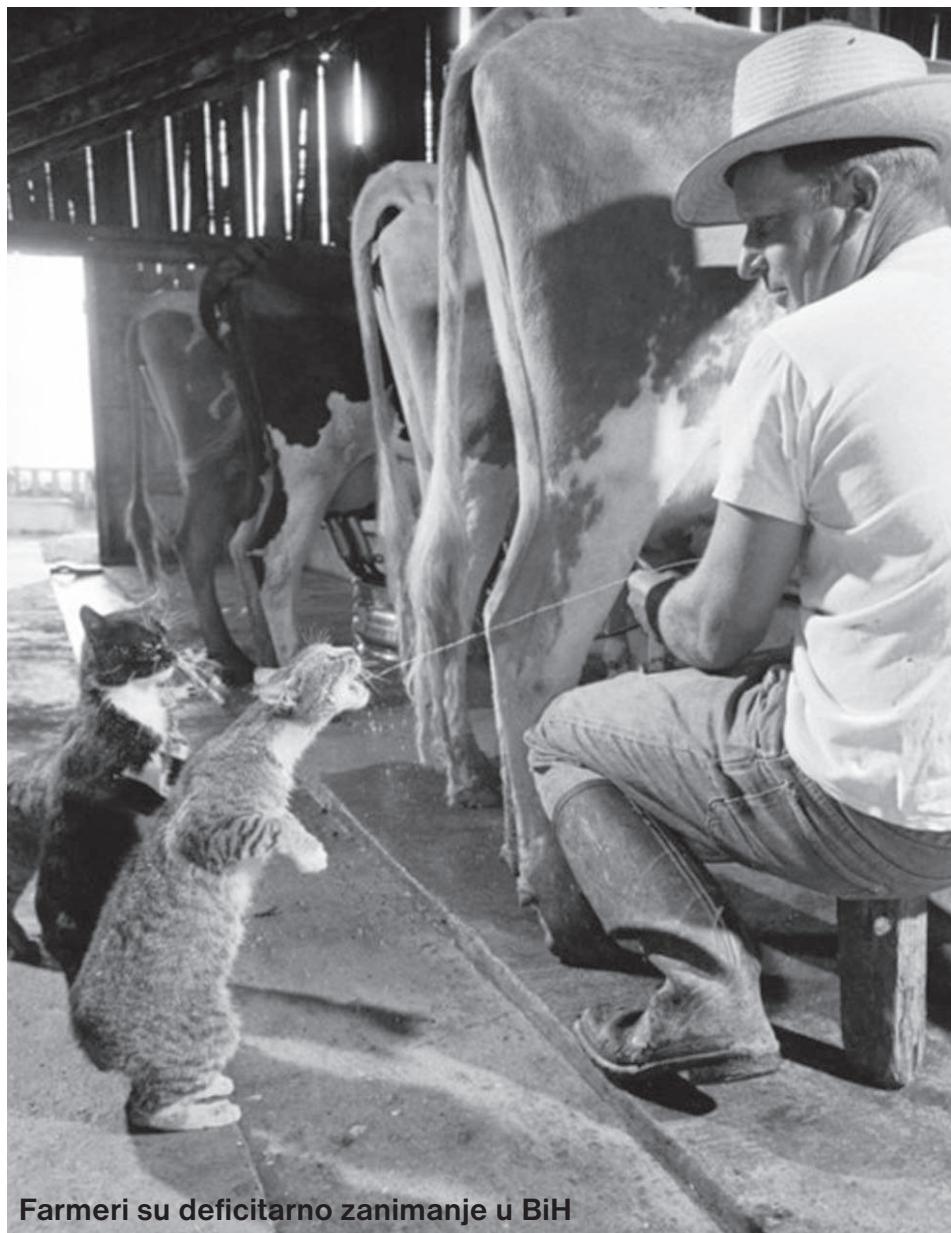
inžinjerima građevine i geodezije itd. nakon dobijanja diplome imaju daleko veću šansu za zapošljavanje. Ali ni to nije kraj problema. FZZZ takođe objavio i podatak da sve više poslodavaca traži lude koji uz priloženu diplomu,

imaju i određen stepen iskustva, što je skoro paradoksalna situacija.

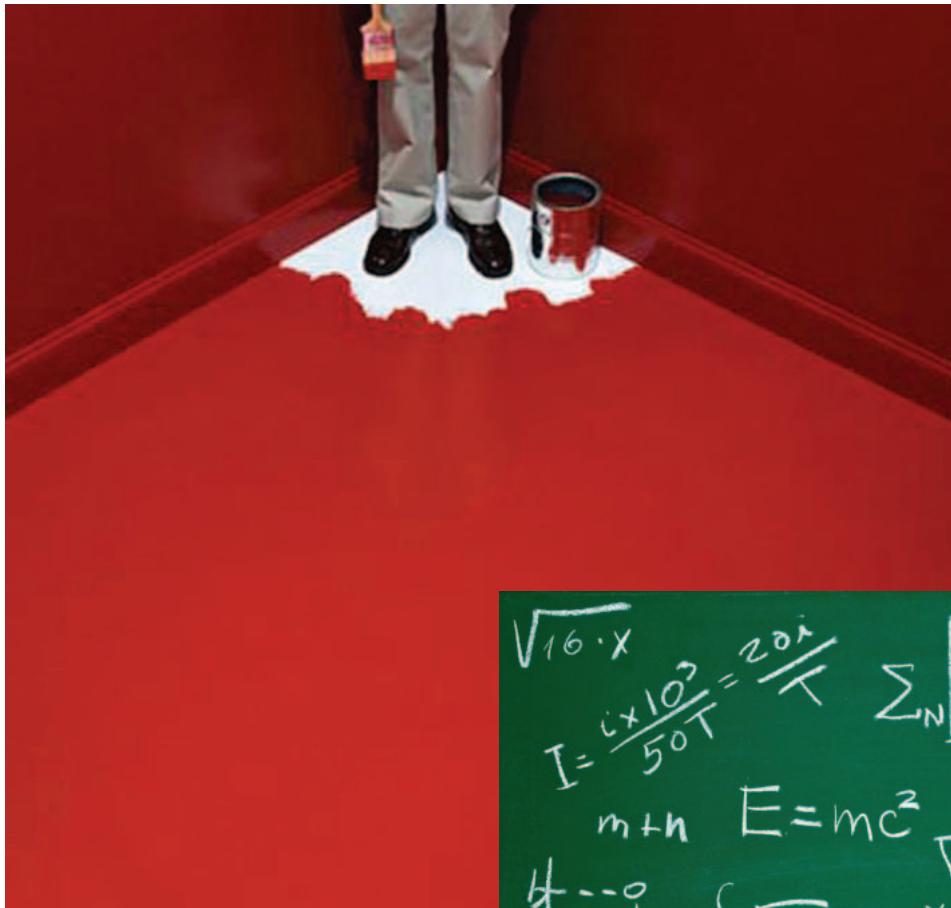
Opšte poznate su i situacije kada se pretežno mladi ljudi upuštaju u nepomišljeno osnivanje preduzeća, koja su zbog loše organizovanosti, nedostatka visokoobrazovnog kadra koji bi uspješno obavljao posao ili nedovoljnog iskustva među članovima preduzeća, najčešće osuđena na propast. One koje i opstanu se većinom svode na male poslovne zajednice koje ne zapošljavaju više do dvocifrenog broja radnika. Same poslovne zajednice formirane su od strane ljudi koji su većinom samouki u dator oblasti i zaista nemaju potrebu za dodatnim kadrom, ma koliko taj kadar bio nužan i deficitaran. Malo preduzeće u BiH se nužno vodi idejom da kao takvo ima i izuzetno malou i ograničenu zastupljenost na tržištu, te da je svaki veći rizik nepotreban. Istina je da poslodavci raspisuju konkurse što ukazuje da postoji potražnja, ali ono šta se na tim konkursima uslovjava kandidate prevaziđa okvire realnih očekivanja. Očigledno je potreban bolji obrazovni kadar, te organizacija poslodavaca i usklajivanje sa tržištem rada, mogućnostima, željama i potrebama građana, kako bi se povećao životni standard države Bosne i Hercegovine.

Otići ili ostati?

Ni zapošljavanje u inostranstvu nije tako jednostavno. Postoje četiri uslova da se građanin/ka BiH može zaposliti npr. u Austriji. Za rad u toj zemlji podrazumijeva se potrebna kvalifikacija, godine starosti i znanje njemačkog jezika. Ukoliko se ispunе ovi uslovi, te se pronađe preduzeće koje će vas zaposliti, vaš poslodavac mora izdati uvjerenje o najmanjoj bruto plati. Za radnike ispod

Farmeri su deficitarno zanimanje u BiH

trideset godina, najmanja bruto plata je 2 200 evra, te 2 640 evra za radnike iznad te starosti. Ukoliko ispunjavate opšte uslove, Austrijski zakoni podrazumijevaju još jedan test. Poslodavac mora dokazati da za upražnjeno radno mjesto nije mogao naći građanina/ku Austrije. Međutim, ukoliko konkurišete na posao koji je prepoznat pod pojmom „deficitarna zanimanja“ vaš, optionalno budući poslodavac to ne mora dokazivati. U radni odnos vlasnici preduzeća najviše primaju menadžere, eksperte za računarske sisteme i vrhunske sportiste. Međutim, ne zadržavaju samo Austrijanci visokokvalifikovane kadrove, jer prema podacima Ministarstva među 24 deficitarna zanimanja izlistani su i majstori za različite vrste građevinskih radova (tesari, električari, metalci, parktetari). Metalska zanimanja poput bravara, strugara i metaloglodača su, kako navode, toliko tražena da imaju status „crvenog tepiha“.

Što se tiče Bosne i Hercegovine, posljednju deceniju mladi se sve više upisuju u deficitarni obrazovni kadar, izbjegavajući zanat i „fizički rad“. Radije ostaju nezaposleni kriveći ili poslodavce koji ugrožavaju prava radnika i ne isplaćuju ih redovno ili vladu koja im ne pruža adekvatan obrazovni kadar. Kao podsticaj, u BiH administrativne službe nekih opština i gradova su objavile poziv za stipendiranje učenika po osnovima ostvarenog uspjeha, socijalnog stanja i pohađanja deficitarnih zanimanja. Na

vedenih deficitarnih zanimanja, ove godine upisani su samo krojači i tehničari obuće i kožne galanterije.

Rekurzija

Zadah pomenutih problema je sve prisutan i o njemu se stalno govor. Možda je to i najveća greška, što se samo priča, bez ikakve promjene na vidiku. Ljudi su prisiljeni da se snalaze kako znaju i umiju, jer fundamentalne ljudske potrebe ne znaju za termine kao što su nezaposlenost i deficitarnost. Ne može se izbjegći ni to da se napravi

$$\begin{aligned} \sqrt{16 \cdot x} &= 20 \\ I = \frac{(x+10)}{50T} &= \frac{x}{T} \\ m+n &= E = mc^2 \\ \sum_N &= \frac{\alpha^2 C_1^3}{3\pi} (Y+A) = \frac{2}{3} A \\ \nabla \phi(x, y, z) &= \frac{\partial \phi}{\partial x} i + \frac{\partial \phi}{\partial y} j \\ \int \sqrt{\alpha^2 - x^2} dx &= \frac{x}{2} \sqrt{\alpha^2 - x^2} + \frac{\alpha^2}{2} \sin^{-1} \frac{x}{\alpha} + C \\ C = \pi r^2 &= \log ab \\ f(x) = a(x^2 + \frac{b}{a}x + \frac{c}{a}) &= Y = UV \\ \Delta = b^2 - 4ac &= \frac{x_1 + x_2}{2} \end{aligned}$$

primjer grad Banja Luka je 2. septembra raspisao poziv za dodjelu stipendija prema gore navedenim kriterijumima. Stipendija za učenike koji su pravo na apliciranje dobili prema ostvarenom uspjehu i socijalnom statusu iznosi 80 KM, za učenike koji su upisali neko od deficitarnih zanimanja, ukoliko je dobiju, iznosiće 150 KM. Deficitarna zanimanja, koja prepoznaje Administrativna služba Grada Banje Luke su: tehničar enterijera i industrijskih proizvoda, tehničar za obuću i kožnu galanteriju, varilac, krojač, obrađivač metala rezanjem, armirač-betonirac, farmer i prerađivač mlijeka itd. Međutim, u Građevinskoj školi u Banjoj Luci ove godine nije оформljeno niti jedno odjeljenje zidara, armirača-betoniraca, molera ili tesara zbog nezainteresovanosti. Isto stanje je u Tehničkoj školi sa smijerovima varioca i obrađivača metala rezanjem, kao i u Poljoprivrednoj školi sa novim generacijama farmera i prerađivača mlijeka. Dakle, od svih na-

poređenje situacije u BiH sa pojmom rekurzije: da bi država ispravno funkcionalisala potrebno je da postoje adekvatni stručni kadrovi u dovoljnim brojevima koji rade svoj posao, a da bi bilo dovoljno adekvatnih stručnih kadrova koji su u stanju da rade svoj posao potrebno je da je država funkcionalna. Dok poslodavci krive vladu zbog neodgovarajućih zakonskih regulativa, loše organizacije državnih institucija i nedovoljno razvijenog odnosa sa poslodavcima, te nezainteresovanosti svojih zaposlenika, vlada se „izvlači“ da je BiH država u tranziciji, koja je uzrok recezije širokih razmjera. U prebacivanju vrelog krompira odgovornosti vrijeme prolazi dok se ništa ne dešava i moral naroda sve dublje propada. Nepoznavanje stanja o tržištu rada, nedovoljna informisanost o traženim zanimanjima, nezainteresovanost, samo su neki od razloga zašto država BiH polako, ali sigurno korača ka statusu zemlje trećeg svijeta.

Piše: Filip Krtalić

Prva pivovara u BiH otvorena je u Sarajevu 1864. godine, ali se pivo i ranije u BiH proizvodilo za kućne potrebe. Prvi recept samostalnog kućnog pivara zabilježen je u 'Sarajevskom listu' 1889.g, a glasio je ovako: Na 30 litara vode treba usuti ovu smjesu: hmelja 65 grama, kori-jandera 8,5 grama, šećerne patoke 1 kg, ražanog tijesta pola kilograma, šećera 130 grama i kvasca 38 grama. Hmelj i korijander najprije se ture u 2-3 litre vode sami. Tijesto se rastvori u vreloj vodi od desetak flaša, a ostale stvari metnu se u ostali dio vode. Sve se to zatim pomiješa u buretu i ostavi se da provri. Vrijenje se svršava obično poslije 4-5 dana. Poslije nedjelje dana pivo je sasvijem gotovo.

U posljednjih desetak godina 'uradi sam' moto je potaknuo mnoge da sami pokušaju pripraviti to piće koje su tako rado pili. Neki zbog nezadovoljstva ponudom piva koja je bila dostupna, neki iz puke želje za eksperimentiranjem, a neki i zbog zarade.

Kuda na kriglu domaćeg piva u BiH?

U BiH je trenutno aktivno 6 velikih pivovara koje iskorištavaju samo 30-45% svojih kapaciteta. A prema podacima iz 2007. godine prozvedeno je približno milijun hektolitara piva na području FBiH i RS. Točan broj samostalnih proizvođača nije poznat, ali p-

retpostavlja se da ih danas postoji oko 30. U Mostaru je prvo pivo iz kućne radinosti Oldbridz Ale stvorilo nemali broj obožavatelja u relativno kratkom vremenu. Za manje proizvođače poreza nema, bar po informacijama koje se mogu naći na stranicama ministarstava. Točna količina proizvedenog piva iznad koje počinje oporezivanje također nije dostupna na stranicama pa se slobodno možemo upustiti u kuhanje, jer teško da se mogu doseći količine od preko 1000 hektolitara.

Cijena po litri piva koje se proizvode u vlastitoj radinosti varira od vrste piva i potrebnih sirovina. Obično se kreće od 0,5 KM do 2 KM što izgleda

Kućna (amaterska) proizvodnja piva

Pivo (piva op.aut.), najrasprostranjenije, najtraženije i jedno od najstarijih pića na svijetu, odnosno umijeće spravljanja piva, pivarstvo, danas doživljava procvat u malim kućnim radionicama. U početku se pivo spravljalo prvenstveno za vlastite potrebe da bi industrijalizacijom toga nestalo, a nestankom malih kućnih pivovara nestalo je i brojnih vrsta i varijacija piva.

isplativije nego pivo dostupno na tržištu, a ujedno i mnogo kvalitetnije. Pit ćete ga s puno više užitka jer ste ga sami napravili.

Postoje forumi (pivarstvo.info, volimpivo.ba) koji okupljaju entuzijaste s područja BiH, Hrvatske i Srbije na kojima

svakodnevno netko nešto kuha i na kojima se mogu se dobiti kvalitetni savjeti već iskusnih pivara koji su skuhali na desetke piva. Svako kuhanje članova je popraćeno fotografijama i detaljnim opisima što se i kako radilo, te se dijeli iskustvo s ostalim i povećava sveukupna kvaliteta svakim kuhanjem.

Za one koji su voljni pokušati

Za prvo kuhanje dovoljna je čak i kuhinja i nešto veći lonac i ponešto domišljatosti. Sirovine, ječmeni i pšenični slad, hmelj, kvasac moguće je nabaviti vjerojatno i negdje drugdje osim u Zagrebu, gdje postoji specijalizirana trgovina koja nudi dobar izbor sladova, hmelja i kvasaca, ali ako se već odlučite na spravljanje, odnosno pokušaj spravljanja Vašeg prvog piva, savjetujemo da se registrirate na neki od foruma i tamo saznate gdje je moguće doći do sirovina.

Ako ste odlučili prihvati se ovog posla, predlažemo 10l za prvo kuhanje. Potrebna su vam 2 lonca od preko 10l, termometar koji mjeri temperaturu do 100°C, stakleni balon ili bidon od 12-15l i par gaza(može poslužiti i jastučnica, ali je dobro operite).

Za početak je potrebno staviti slad u vodu i dovesti ga na određenu temperaturu

koju ćete pri spravljanju recepta znati, a i na forumima će Vas savjetovati koje su temperature optimalne za kakvo pivo. Tu ćete potrošiti dosta plina jer ukomljavanje odnosno kuhanje slada zna potrajati i po 2 sata. Nakon ukomljavanja potrebno je slad izvaditi i procijediti te ćete dobiti slatkastu, mirišljavu tekućinu koja se zove komina. Nakon toga treba kominu zahmeljiti, a najpraktičnije je hmelj staviti u žensku čarapu (op.a. čistu žensku čarapu) i kuhati još nekih sat vremena. Zatim je zahmeljenu kominu potrebno ohladiti na temperaturu ispod 20°C. Treba odvojiti i dio komine, nekih 0,5l, i također ohladiti ispod 20°C (potrebno je nešto znanja o fermentaciji i temperaturama za optimalnu aktivnost kvasca) te dodati kvasac. Nakon što svu kominu ohladite na potrebnu temperaturu, sve to stavite u stakleni balon ili bidon, ovisno što Vam je već pri ruci, i ostavite nekih tjedan - dva da fermentira. Potrebno je omogućiti zraku da izlazi iz bidona, a da ništa ne ulazi unutra. To je izvedivo s gumenom cijevi i običnom bocom koju napunite vodom, a cijev provedete iz bidona u bocu. Nakon fermentacije, pažljivo mlado pivo pretočite u boce i ostavite još koji tjedan u frižideru.

Pivo je gotovo. Živjeli!

Boj sa Ministrom na svim poljima, pogotovo u Konjević Polju

Jedan od roditelja djece je izjavio da njihova djeca nisu ovce, te da neće pohađati nastavu sve dok se odvija samo na srpskom jeziku

Piše: Ljupko Mišelić

Odmah po početku školske 2013/2014. godine roditelji učenika bošnjačke nacionalnosti koji pohađaju Osnovnu školu „Petar Kočić“ u Konjević Polju, protestovali su protiv odluke Ministarstva prosvjete i kulture RS o usvajanju nastavnog plana i programa.

Ne uči kolovođu kolo da povede

Nastavni planovi i programi prema kojima se izvodi nastava već godinama ne doživljavaju promjenu. Shodno tome, Ministarstvo prosvjete i kulture RS donijelo je Odluku da se tradicija nastavi i u ovoj školskoj godini, te da se nastava u toj, kao i u ostalim školama odvija na srpskom jeziku.

Osnovnu školu „Petar Kočić“ u ovoj bratunačkoj mjesnoj zajednici pohađa 140 učenika bošnjačke nacionalnosti. Roditelji te djece su, shodno Ustavnom uređenju Bosne i Hercegovine u kojoj postoe tri konstitutivna naroda i tri jezika, zatražili da njihova djeca nastavu pohađaju na bosanskom jeziku, te da imaju i nacionalnu grupu predmeta.

Brojni sastanci roditelja sa ministrom prosvjete i kulture RS, Goranom Mutabđijom, završili su sukobima mišljenja, ali i verbalnim i drugim uvredama. Sastanak koji je održan 30. septembra 2013. god. u Banjoj Luci doveo je do ruba incidenta uz uvrede i psovke. Na tom sastanku, osim sukoba sa Ministrom, nastao je i sukob među samim roditeljima.

„Očekivao sam da ćemo s ministrom postići konačno rješenje, jer je on od februara ove godine upoznat s našim problemima, ali nisam vidio tu spremnost, jer ministar podržava direktora škole, Savu Miloševića, i vlast u lokalnoj zajednici“, saopštio je predstavnik roditelja, Vahid Dedić.

Unutrašnji sukob nastao je nakon što je Ministar predložio da učenici bošnjačke nacionalnosti vannastavno pohađaju Bosanski jezik i nacionalnu grupu predmeta, i nastavio se i nakon Mutabđijinog odlaska sa sastanka. Pri-

padnici jedne od „suprotstavljenih“ strana tvrdili su da ne žele da im djeca uče po programu RS, te da će ih upisivati u škole u Federaciji BiH. Takođe, prepiranja je bilo i oko stavova da djeca do daljnog ne trebaju da pohađaju nastavu.

Jedan od roditelja je poslije sastanka izjavio da njihova djeca nisu ovce, te da neće vannastavno pohađati nastavu. Zadnjeg dana septembra su nastavi prisustvovali gotovo svi, pri čemu ona ipak još uvijek nije bila normalizovana.

Odlučan je bio i jedan od roditelja čiju je izjavu prenio Radio Slobodna Evropa:

„Ko hoće da njegovo dijete ide u školu, neka i ostane. Ko neće, neka svoje dijete danas izvede, i mi vodimo djecu u neku drugu školu. Naša će djeca ići u školu, samo u Konjević Polju neće učiti srpski jezik i neće ići tamo u školu dok god bude samo srpski jezik.“

Druga strana pak kaže da treba poštovati zakon, te da prihvataju dogovor koji su članovi Školskog odbora postigli sa ministrom o vannastavnom pohađanju nacionalne grupe predmeta i smatraju da je to trenutno najbolje rješenje. Međutim, osim uvođenja nacionalne grupe predmeta, problem za sve učenike škole, ne samo bošnjačke nacionalnosti, je i vodosnabdijevanje objekta.

Nakon povratka djece iz Konjević Polja na nastavu, uslijedio je bojkot nastave u Osnovnoj školi „Sveti Sava“ u Vrbanjima. Sto trideset učenika bošnjačke nacionalnosti iz Vrbanjaca kod Kotor Varoši ni u ponedjeljak nije došlo

na nastavu. Članovi neformalne grupe građana, među kojima je najmanje roditelja bošnjačke djece, protestovali su ispred škole, izjavila je direktorka OŠ. „Sveti Sava“, Sladana Šubara.

Kad iz ureda ureduju

Nakon posjete delegacije Vlade FBiH roditeljima i učenicima iz Konjević Polja koji protestuju pred zgradom OHR-a u Sarajevu 23.10.2013. god., te po zaključku sa sjednice Federalne vlade premijer Federacije BiH, Nermin Nikšić, uputio je pisma Visokom predstavniku Međunarodne zajednice u BiH, Valentinu Inzku, i šefu Misije OSCE-a u BiH, Fletcheru M. Burtonu, te predsjednici Vlade Republike Srpske, Željki Cvijanović.

U pismu premijera Federacije BiH između ostalog stoji: „S obzirom na to da se u slučaju djece i njihovih roditelja u Konjević Polju evidentno krše osnovna ljudska prava zagarantovana međunarodnim konvencijama i ugovorima čiji je potpisnik ova zemlja, kao i ustavnim i zakonskim propisima BiH, te da se do sada nije moglo prepoznati da nadležne vlasti u Republici Srpskoj žele riješiti ovaj problem, tražimo urgentno uključivanje Ureda Visokog predstavnika i Misije OSCE-a u BiH u rješavanje ovog problema, te poduzimanje konkretnih mjera na zaštitu osnovnih ljudskih prava.“

Nikšić je Željki Cvijanović saopštio da je zatražio od Ureda visokog predstavnika i Misije OSCE-a u BiH da se u skladu sa svojim povjerenim mandatima u ovoj zemlji konačno uključe u rješavanje pitanja obrazovanja djece bošnjačkih povratnika u Konjević Polje. Saopštio joj je takođe da takvu aktivnost očekuje i od Vlasti Republike Srpske.

„Putem saradnje, razgovora, te kompromisa i konstruktivnih prijedloga treba iznaći što kvalitetnija rješenja za svaki problem, pa tako i u konkretnom slučaju, za ostvarivanje prava na obrazovanje djece bošnjačkih povratnika u Konjević Polje“, napisao je Nikšić.

Neredi u Mostaru, zdra'o

"Jedino dijeljenje koje u Mostaru ima smisla je dijeljenje čokolade", Ivan Rozić

Piše: Boris Čović

Čokolada je prehrambeni proizvod koji se dobija od kakaove mase i šećera, često uz dodatak kakaova maslaca, vanilina, kondenziranog ili osušenog mlijeka, lješnjaka, badema, ekstrakta kave, sušenog voća i sl. S obzirom da kakaovac uspijeva u Americi, u Europu je čokolada stigla tek nakon Kolumbovih putovanja. Uz nju su vezane mnoge urbane legende, od kojih je najpopularnija ona da a se uz pomoć nje mogu prebroditi i neki od najtežih oblika diskriminacije i prevazići neki od najvećih socijalnih problema koji poguđaju naše društvo

Revolucija je, u općem slučaju, radikalna promjena drušvenih odnosa. U političkom označava korjenitu promjenu društvenog uređenja. Riječ revolucija znači preobrat. U nekim revolucijama učestvuje veliki broj ljudi, ili čak većina neke socijalne grupacije ili naroda, dok u nekim revolucijama pored ljudi učestvuju i namirnice, poput čokolade, slatkiša i bombona.

Iako izgledaju kao nasumične definicije dva pojma koja u svakodnevnom životu baš i nemaju neke velike veze jedan s drugim, čokolada i revolucija pak

Čokolucija na Španjolskom trgu

čine simboiozu dva pojma koja živeći i djelujući jedan pored drugog čine začetke velikih društvenih promjena.

Ideja i realizacija

Sve je počelo u junu 2012. godine kada je mladi entuzijast i aktivist iz Mostara, Ivan Rozić - Roza, zajedno s nekolicinom prijatelja putem Facebooka pozvao Mostarce na mirno dijeljenje čokolade na Španjolskome trgu u Mostaru. Na istome mjestu gdje su huligani nekoliko dana prije dijelili grad i razbijali imovinu, pravi Mostarci su 22. lipnja 2012. dijelili čokoladu i razbijali predrasude.

Na stotine ljudi skupilo se toga dana i na miran način protestiralo protiv bilo kakvog oblika huliganstva koji njihov grad predstavlja kao "grad slučaj". Vjest o "Čokoluciji" odjeknula je daleko. Podrška je stizala iz svih dijelova svijeta. Španjolske, SAD-a, Poljske, Hrvatske, Austrije i tako redom. Umjesto bijesnih lica umazanih krvlju, osmjesi na licima umazanim čokoladom ukrasili su naslovnice mnogih medija. No, je li sve ostalo na tome?

Čokolucija se nastavila. U listopadu 2013. godine, Mostarci i mnogi drugi ljudi iz susjednih gradova okupili su se opet da bi slavili ujedinjeni Mostar. Kao i prološlogodišnji, i ovaj put događaj je okupio jako velik broj ljudi. Tisuće građana, duplo više dlanova i trostrukovo više čokoladnih derivata svih vrsta, oblika i agregatnih stanja zaslužni su za do tada neviđene nerede na Španskome trgu. Obogaćeni sa malo više organizacije nego posljednji put, uz podršku nekoliko organizacija, neformalnih grupa, mažoret klubova i glazbenih orkestara, Čokoladni neredi prerastaju u nešto mnogo više. Sama ideja postaje plemenitija i povrh svega dobiva i humanitarni karakter. Nešto više do 100 kilograma čokoladnih proizvoda prikupljeno je u Mostaru toga dana i donirano je nezbrinutoj djeci u 9 centara i domova u Mostaru. Neredi su se proširili i na druge gradove u Bosni i Hercegovini. Grupa aktivista iz Sarajeva organizirala

je ispred zgrade Parlamenta BiH svoju Čokoluciju, za sve one koji nisu imali priliku posjetiti Mostar toga dana.

Podrška je i ovoga puta stizala iz svih dijelova svijeta, a Čokoladni neredi postali su očekivana tradicija. Događaj kao događaj jedan je od pozitivnijih koji se dešava u Mostaru, kao i u našoj zemlji, ali je jako teško izmjjeriti i evaluirati sve ono što je on promijenio u našem društvu. Promjena svijesti ka pozitivnijem razmišljanju, borba protiv diskriminacije, kao i pokazivanje svijetu da Mostar nije grad huligana samo su neke od stvari koje Čokolucija promovira i nastaviti će da promovira iz godine u godinu. Čokolucija prerasta u nešto više od događaja koji se odvija jednom godišnje. Čokolucija postaje simbol borbe protiv diskriminacije, huliganstva, borbe za unaprijeđenje društva i životnih vrijednosti i simbol sreće. Iz tog razloga Čokolucija treba da postane tradicija. Poručujemo svima, citirajući Rozu, da jedino dijeljenje koje u Mostaru ima smisla je dijeljenje čokolade.

Mediji i stigma

Neke od posljedica stigme su samookrivljavanje, izbjegavanje traženja pomoći, izolacija, problemi na poslu i u školi, a u krajnjim slučajevima stigma može uzrokovati raspad obitelji i samoubistvo.

foto: Lana Čosić

Piše: Renata Dujmušić

Riječ stigma vuče porijeklo iz latinskog jezika, a označava alat kojim su se pravile tetovaže robovima i zločincima kako bi bili prepoznatljivi u slučaju bjekstva. Stigma postoji i danas, ali ne kao predmet, već kao proces kojim se nekoj osobi pripisuju negativna obilježja jer je drugačija od ostalih. Uzmemo li primjer u kontekstu mentalnog zdravlja, stigma je omalovažavanje i izbjegavanje osobe jer ima mentalni poremećaj. Ove osobe i njihove obitelji izjavljuju da se teže nose sa stigmom i diskriminacijom, nego samim mentalnim poremećajem.

Izgovori za neprofesionalnost

Najosnovniji uzrok nastanka stigme su neznanje i strah od nepoznatog. A ako nešto saznamo, upoznamo, nema više straha. Mediji nam pružaju širok spektar informacija o mentalnom zdravlju. Filmovi, serije, portalni novine... Svi oni obiluju prikazima i vijestima o osobama s mentalnim poremećajima. Prema istraživanjima, izloženost tolikoj količini slika stereotipiziranih osoba s mentalnim poremećajima utječe na to kako ljudi vide stvarne osobe koje imaju problema s mentalnim zdravljem.

Mediji teže senzaciji. U filmovima i serijama su osobe s mentalnim poremećajima prikazane kao ubojice, uhode, lude djevojke, malaksali pacijenti ili kriminalci. S druge strane je ro-

mantizacija mentalnog poremećaja, kada se osobi pripisuju sve zasluge u životu samo zbog mentanog poremećaja. U novinama, na vijestima, na portalima se ove osobe najčešće pojavljuju u crnoj hronici, a naglašena je njihova bolest i uglavnom prikazana kao uzrok nesreće. Istraživanje stavova javnosti o osobama s mentalnim poremećajima u Bosni i Hercegovini je kroz fokus grupe s predstavnicima medija pokazalo da novinari nisu dovoljno educirani kako bi se bavili ovom temom, a nisu ni dovoljno posvećeni nekoj temi jer dnevno rade više članaka paralelno. Još jedan izgovor koji su naveli su problemi s urednicima koji kada se napiše etički korektan članak, procijeni da nije dovoljno privlačan i prilagodi ga kako bi „prodao priču“.

A evo kako to izgleda u našim medijima:

Naslovi vijesti

„Psihički bolesnik koji je divljaо po Mostaru deportiran iz Bosne i Hercegovine“

„Poludjeli Bosanac prijetio telefonom“

„Policija ubila ludaka koji je pucao na Parižane“

„Psihički bolesnici hodajuće bombe“

„Autističan, a govorи 10 jezika i napamet rješava najteže jednačine“

„Sve je više ludih i depresivnih u Bosni i Hercegovini“

Dijelovi teksta vijesti

„Psihički poremećeni nabildani muškarac...“

„Iz policijskih izvora, XX doznaјe kako je ovaj, po čitavom tijelu istetovirani nasilnik, tokom svog pohoda čak pokušao baciti jednu ženu s mosta u Mostaru.“

„Podsjetimo, već ranije je iz Tužiteljstva HNK-a rečeno kako je ovaj izgrednik zapravo psihički bolesnik koji po zakonu ne može odgovarati za svoje postupke. Stoga je problem riješen tako što je prognan iz Mostara i BiH.“

Kako ispravno izvještavati o stigmi

Novinari bi se trebali pitati da li je mentalni poremećaj osobe relevantan za priču i ne donositi odmah zaključak da je upravo to uzrok događaja. Pri uimanju izjave od svjedoka, potrebno je обратити pažnju na njihovo neosnovano pripisivanje agresije mentalnom poremećaju. O ovome bi trebalo razgovarati samo s nekim ko je zaista upućen u stanje mentalnog zdravlja počinjoca jer, kao što je već rečeno, moguće je da mentalni poremećaj uopšte nema veze s počinjenim djelom. Ukoliko se govori o problemima u mentalnom zdravlju u prošlosti, vrlo je moguće da je spominjanje toga nevažno za vijest.

Ako novinar želi ili je primoran споменuti mentalni poremećaj u vijesti ili članku, bilo bi dobro da uključi izjave pihologa ili psihijatra koji mogu dati svoje stručno mišljenje iako nisu prisustvovali samom događaju. Ukoliko se otkrije da je osoba počinila nasilje zbog mentalnog poremećaja, potrebno je naglasiti da sve osobe koje pate od istog poremećaja ne reaguju jednako. Istraživanja su pokazala da su osobe s mentalnim poremećajima češće žrtve, nego uzročnici nasilja.

Osobe s mentalnim poremećajima se ne bi trebale nalaziti samo u crnoj hronici. Mnogo je uspješnih osoba unatoč problema u mentalnom zdravlju, a koje zaslužuju da se o njima priča i piše. Novinari bi trebali обратiti pažnju i na pozitivne životne priče jer konstantno prikazivanje poremećaja u negativnom svjetlu vodi i do pogrešne percepcije društva, te stigme. Za oporavak je jako važna društvena podrška, a stigmom se ona uskraćuje i samim time otežava ionako teško funkcionisanje. Pažljivo analizirajte informacije ponuđene u medijima, oduprite se stigmi i nemojte biti uzrok nečije patnje.

Piše i foto: Hana Čolić

Zakon o zaštiti i dobrobiti životinja Bosne i Hercegovine usvojen je od strane Parlamentarne skupštine BiH, 26. veljače 2009. godine, i po svemu sudeći, odraz je idealne skrbi o životnjama. Od uvjjeta koje vlasnik životinja mora zadovoljiti, do odlično razrađenih pojedinačnih slučajeva u kojima su jedne stvari dozvoljene, druge potrebne, a treće pak strogo zabranjene, ovaj zakon je pravi primjer kako treba urediti zakonodavstvo bilo koje sfere njegova djelovanja. Međutim, svakodnevni incidenti i sve češći bezuspješni pokušaji „ispravljanja krive Drine“ pokazatelj su da očigledno još uvijek negdje postoji problem.

Ako nije zakon, šta jeste?

Nedavno je u Kalinoviku osvanuo stravičan prizor nalik onima iz horor filma. Riječ je o pripadnicima jednog lovačkog udruženja koji su strijeljali pse latalice na koje su nailazili, te su njihove leševe ostavili na ulici. U skladu sa Zakonom o zaštiti i dobrobiti životinja BiH, neselektivno hvatanje, mučenje i ubijanje pasa latalica je teško krivično djelo. Ovo je samo jedan od mnogih primjera neosnovane okrutnosti nad životnjama, a velika većina njih je dosad prolazila nesankcionirano.

Prema Zakonu, organi nadležni za njegov nadzor i sprovođenje su Policijske uprave kantona i lokalnih zajednica, Higijenski servisi i Veterinarske stanice. Svako kršenje zakona obvezno je prijaviti nadležnim organima, koji jako često zanemare bilo kakvo kršenje Zakona, smatraljući da su ovakva krivična djela „manje prioritetna“. Ovakva pasivnost u isto vrijeme, sasvim očekivano, iza-

Napad bijesnih hajvana, ili bijesnih na hajvane?

Sve češći slučajevi pasa latalica koji (navodno ničim izazvani) napadaju prolaznike, azili koji su (opet, navodno) u fazi pripreme već godinama, nedavno masovno streljanje latalica u Kalinoviku, sve više nameću mnoga pitanja poput onih tko je nadležan, a tko odgovoran za nasilje nad životnjama, je li zakonska regulativa implementirana, ili sve ostaje samo na papiru?

ziva i pasivnost građana, pa oni biraju ne prijavitislukačeve bilo kojeg oblika ne-humanog odnošenja prema životnjama, vjerujući da time neće ništa postići. Međutim, ipak se dešava da građani odluče sami se pobrinuti za problem pasa latalica, pa kao odgovor na, navodno ničim izazvan, nasrtaj psa, upotrebljavaju silu, ponekad i u mnogo većoj mjeri negoli je to potrebno.

Uzet ću pravdu u svoje ruke!

Izrevoltirana besciljnim i bespotrebnim donošenjem raznih zakona, te sve češćim slučajevima okrutnosti prema životnjama, skupina anonimnih građana je kao odgovor na trenutno stanje, oblijepila zidove i stubove po Sarajevu plakatima s kratkim, ali jasnim i oštrim parolama protiveći se okrutnosti nad životnjama. Također jasno kritiziraju mučenje i ubijanje životinja u svrhu religijskih obreda, iako klanje životinja u te svrhe nije Zakonom zabranjeno.

S obzirom na to da je pasa latalica na ulicama Sarajeva sve više, ljubitelji životinja, u prvom redu međunarodna organizacija Dogs Trust, poduzeli su konkretnije mјere zaštite građana istodobno pazеći na zaštitu prava životinja. Dogs Trust je sproveo besplatnu kastraciju oko 3000 pasa latalica, da bi se na najhumaniji način riješio problem prevelikog broja pasa na ulicama.

Međutim, i takvi potezi često ne završavaju slavno. Tako je prošle zime Komunalno javno poduzeće Veterinarska stanica Sarajevo također provodilo besplatnu kastraciju pasa i mačaka latalica, ali je taj projekt bio više na štetu

nego korist životinja. Psi bi se pokupili s ulice, i samo nekoliko sati nakon rutinskog zahvata bi se još omamljeni i neurednih šavova puštali vani za vrijeme velikih hladnoća, pri čemu su u nemalo slučajeva i ugibali.

Poodavno, lokalnim vlastima ustupljen nedovršeni azil za napuštene životinje u Prači, čekao je više od tri godine na završetak radova i adekvatno opremljivanje, pri čemu su radovi koštali daleko

više nego što je bilo potrebno. Početkom 2013. godine azil je i otvoren, da bi lokalne i kantonalne vlasti ubrzalo nakon toga otkazale njegovo financiranje zbog, navodno, nehumanih uvjeta u kojima životinje borave. Rezultat je svakodnevno povećanje broja pasa latalica na sarajevskim ulicama, te broja krivičnih djela protiv dobrobiti životinja, kako prijavljenih, tako i prikrivenih.

Dok jedni govore da je prioritetnije pobrinuti se za bolesne i osobe bez primanja, drugi strahuju da će borba za prava životinja vrlo skoro postati borba za obranu protiv njih, pogotovo nadolazeće zime, prema predviđanjima jedne od najhladnijih zima u posljednjem stoljeću.

MARČELO: "Delo dođe kao reklama ili poziv masama da se bave tobom kao osobom, i naravno da je to smrt stvaralaštva"

Po struci filolog, bavi se pisanjem i muzikom, strip mu nije stran i neki ga smatraju glasnogovornikom generacije – svestrani Marčelo govori o medijima, mladima, autorskim pravima i svojim tekstovima.

Razgovarao: Denis Hadžić Gigo

Karike: Pisac, kolumnista, hip-hop muzičar, filolog, bloger. Kako ustvari da Vas predstavimo?

Marčelo: Jesmo se dogovorili da ne persiraš? Meni persiranje nije znak poštovanja, nego oznaka daljine i starosti. Molim te, zato, ne persiraj. Suštinski, bavim se samo pisanjem, to nije skromnost, nego činjenica. Pitanje je koji oblik će to pisanje da preuzme, od ovog do onog teksta na kom radim. Da li je to ideja dosta juna romana, kolumna, kratke priče ili pesme. Ali uvek je reč o pisanju. Dakle, bavim se pisanjem, a po struci sam filolog.

Karike: Tvoje mišljenje o senzacionalizmu u medijima. Nemam opravdanje za takve novinare i medijske kuće, ali ih donekle razumem.

Marčelo: To je prosto tako. Svako bežanje od te istine je neka besmislena utopija. E sada, nakon što priznamo da je to istina, imamo prava da nam se ne dopadne. Svojevremeno su postojale neke škole u teoriji književnosti koje su zastupale tezu da nije potrebno ništa znati o autoru, čak ni ime i prezime, da se, dakle, treba baviti samo delom. Naravno, to je imalo svoje sledbenike i protivnike. Danas je nastupilo obrnuto vreme, čiji moto glasi: „Ne treba ništa znati o delu, nego samo o autoru, po mogućству iz najdublje njegove intime i da se bavimo samo time“. U suštini, ljudi danas objavljaju dela samo da bi opet dospeli u žihu, da bi se neko bavio njihovim privatnim životom. Delo dođe kao reklama ili poziv masama da se bave tobom kao osobom, i naravno da je to smrt stvaralaštva. Pomeranje fokusa s važnog na nevažno. Katastrofa.

Karike: U koga uperiti prst i okriviti ga za takvu situaciju? Globalizaciju, kapitalizam ili reći onu staru dobru „Sistem je kriv za sve“?

Marčelo: Voleo bih da neko bude kriv, jer onda je lakše. Nažalost, ne vidim preciznu i konkretnu krivicu, to se naprosto otelo kontroli. To je u samoj ljudskoj prirodi. Ako mene pitaš, to je samo civilizaciji oblik koride. Šta gledamo u koridi? Publike dođe da vidi da li će bik probasti čoveka ili će čovek ubiti bika. I njih zabavljaju krv. E sad smo kao umiveni, civi-

lizovani, nije reč više o krvu, ali to je to, želiš da vidiš kako neko strada, kako mu je neprijatno, kako će da se snađe s blamom. Reality era pothranjuje ono najniže u čoveku, a to je osećaj da je meni dobro ako nekome drugom nije. Tobeže, ja sam posmatrač i samim tim sam izuzet iz nevolje. To postoji u svakom čoveku. Pitanje je da li ćeš da to gajiš ili ćeš razumeti da je to ružno i početi da ga suzbijaš. Ova era pothranjuje taj mizerni, primitivni poriv. Ono što ekipa i ja radimo muzikom ili ono što ja radim pisanjem u ovom trenutku opet predstavlja 'under-ground'. Koliko god ranije skrenuli pažnju na sebe svojim radom, izgubili smo kad je nastala reality era. Što bi se neko bavio tobom kad nikad nisi prošetao centrom Beograda gol? Jednom sam htio da izvedem sociološki eksperiment i protričim u kostimu majmuna kroz grad i urlam, i kad me neko zaustavi kažem mu: „Nova knjiga izlazi u ponedeljak“ – i otrčim dalje. To je tužna stvar. Što kaže Edo Maajka u pesmi Severina: „Žalosna je okolnost s čime privlačim pozornost smjesta, al' ovo morate čuti, pa mi nisu bitna sredstva“. Takvo je vreme. Trudim se da ne budem saučesnik, a da se borim protiv toga mogu samo svojim primerom kao neko ko to ne radi. Ali zasigurno ne mogu da ih pobedim.

Karike: Da li javnost to želi?

Marčelo: To ti je kokoška ili jaje dilema. U Srbiji se pričalo, a sad se već na nivou celog Balkana priča, kad je reč o Pinku – da li je publika postala takva jer je Pink gajio kič i šund ili je Pink gajio kič i šund zato što je opipao puls publike i zaključio da to prolazi? Nemam odgovor na to pitanje, to je vrzino kolo. Sada to nije ni važno, to je već polu-mit, daleki prauzrok. Ne vredi se baviti time kako je počelo, sad imamo sranje i treba videti šta ćemo s njim.

Karike: Šta je s omladinom na ovim

krajevima? Jesu li aktivni, pasivni, mobilni?

Marčelo: To je najteže pitanje! Jer uvek kada dajemo generalni utisak o nečemu, nekog ćemo preceniti, a nekog potceniti. Ako kažeš da su mladi na Balkanu super pametni i da su prevazišli neke stvari, ne govorиш o svima, a ako kažeš da su kreteni ogrežli u nacionalizam, počinio si veliku nepravdu mnogim finim mladim ljudima. Mladi na Balkanu su isti kao mlati bilo gde. Neki su nezadovoljni životom, pa to manifestuju kroz nasilje i agresivnost, neki shvataju gde žive, ali se trude da nečim konstruktivnim to prevaziđu, neki shvataju gde žive, ali nemaju snage da budu konstruktivni i čekaju talas da ih baci o hridinu. Ima svega. I sve je legitimno, jer naša situacija to dopušta. Verujem da je na nama koji imamo javnu reč da osudimo ono što je loše, a afirmišemo ono što je dobro. Ja ne podržavam nasilje, ni nacionalno, ni seksualno, ni bilo koje. Meni ne ide u glavu kako to može biti rešenje za bilo šta. Uvek ću govoriti protiv toga, pa kako bude.

Karike: Neki te zovu i „Glasnogovornik generacije“. Laska li ti to?

Marčelo: Prvi put kad sam to čuo imao sam deset godina manje nego sad i bilo mi je drago. S vremenom, i dalje je zvučalo laskavo, ali ujedno i prilično precenjeno. Kao da čitava generacija misli jedno i imaš tog tipa koji njihovo mišljenje izgovara naglas. Ali generacija uopšte ne misli

jedno, imaš stotine mišljenja, i nemoguće je govoriti u ime svih, pa to i ne činim. Mogu samo da se nadam da postoje ljudi koji se slažu sa mnom, te da ne gubim izvida da istovremeno ima i onih kojima su moji stavovi besmisleni. To je cena stava. Najgore od svega je izazivati u ljudima ravnodušnost.

Karike: Možemo li danas, uz postojanje interneta, govoriti o autorskim pravima?

Marčelo: U mnogo sređenijim zemljama je to problem, kamoli na Balkanu, koji se još muči s nekim suštinskim definicijama normalnog života. Autorska prava su stvar koja će na dnevni red doći ko zna kad. Naravno niko neće prestati da stvara samo zato što su dela eksplorativana na pogrešan način. Mislim da je problem u nedostatku kampanja i informacija, ljudi zapravo ne razumeju da ti čine nepravdu. Ako čitaju tvoje knjige i slušaju tvoju muziku, misle da te podržavaju, a ne da te potkradaju time što je to skinuto s neta. Nisu ljudi krivi. Na kraju dana, čak bih se i složio da je najvažnije da dela žive, jedini je problem finansijska održivost onog što, recimo, alternativci na Balkanu rade. Tu je frka: „Kako napraviti finansijsku konstrukciju za novi ako prethodni album prođe loše u finansijskom smislu?“ Van toga, širenje muzike je sasvim u redu, osim kad muziku stave u pogrešan kontekst. Moju muziku su pustili na jednom političkom mitingu i meni je to zvučalo kao znak da se ja slažem s tom ideologijom, a nije tako. Neslažem se ni sa jednom od trenutno ponuđenih. Ali to je dobra primer ovoga o čemu sad govorimo, jer su ljudi iz te stranke kazali: „Zar nekome nije milo da ga čuje što više ljudi?!“ Da, jeste, ali ne na taj način. Naučio sam da ih mogu sprečiti, autor može da stavi veto na korišćenje svih svojih pesama po mitinzima i sličnim skupovima, ali ne može ih kazniti. Stoga, ne trošim vreme na promašene bitke, gledam da tretiram stvaralaštvo kao autoterapiju. To je primarna svrha, a ukoliko to ima svoju publiku i čitače, kao autor si još zadovoljniji.

Karike: Znam da voliš strip. Ima li strip publiku na ovim prostorima?

Marčelo: Ima. Poslednjih pet godina od kad mi je to posao (jedan od urednika u Veselom četvrtku, najvećem srpskom izdavaču stripova), mogu reći da nije za pohvalu, ali nije ni za žaljenje. Recimo da je konstrukcija održiva. Na Beogradskom sajmu knjiga jasno primetiš da osim starih nostalgičara ima i novih klinaca koji su zainteresovani za devetu umetnost. Lepa slika, skroz. Ali ostaje činjenica da je strip

scena i borba za strip izdavaštvo na Balkanu – gerilska stvar. Opstaje, nije ugrožen, ali ne ide sjajno.

Karike: Dosta je bure podignuto „Kućom na promaji“. U tekstovima si dotakao se ubistva Zorana Đindića i brutalnosti srpske policije.

Marčelo: To su tekstovi od pre deset godina, danas možda ne bih pisao o tome jer je prežvakana tema i ništa se suštinski nije promenilo, prosto nemam šta da dodam. Ta konkretna pesma ne govori baš o brutalnosti policije. Tu se više radilo o besmislu. Evo, pre neki dan ispred redakcije u kojoj radim policijacu startuju neke klinice. I kao, neverovatno koliko predanosti i truda da se ulovi paketić trave. Samo što nisu izvadili lupu da bolje pretraže okolni asfalt. I dobro, shvatam, marihuana nije legalna. Nisam duvač i svejedno mi je, ali tolika predanost da se nađe paketić koji ništa ne donosi uređenosti Srbije i tad i sad sam smatrao besmislenim. Nisu oni njih tukli, dakle nema

brutalnosti kao takve, ali izgubili su pola sata života na nešto što uopšte ne doprinosi redu i miru u zemlji. Da ima zakona i da se krupne zverke ne provlače ispod radara, bilo bi vrlo pohvalno videti kako je i paketić trave predmet policijske odgovornosti. Ali na celom Balkanu mnogo veći folovi i golovi prolaze, i onda je malo kanda neumesno kad vidiš toliki trud za nešto besmisleno, čak banalno. Mene, zato, više zanima da se bavim ljudima i društвom i kako se to sve odražava na običnog čoveka, nego da komentarišem ovu i onu vladu. S godinama naučiš da su vladari takođe jedni od nas i da je svaka vlast, nažalost, po meri naroda. Naše vode su odraz nas samih, našeg mentaliteta i naopakog poimanja stvarnosti. Time ne kažem da im je krivica manja i da ne treba da odgovaraju, samo me rastužuje što leka nema, jer će i onaj koji posle njih dođe u sebi imati klicu istog mentaliteta. Da zaključim – nisam nimalo promenio mišljenje, nego mi je malo dosadno i de-gutantno da pričam jedno isto.

Karike: „Gradimo kulu do neba, na vrhu je šiljak: probodi Boga kroz srce da narod bude miran“. Šta je s frulom, svira li nekom drugom stadu? Ili?

Marčelo: To je to. Bog ili Predsednik ili policajac ili ko god, nama na Balkanu uvek treba lice koje je krivo i ajmo onda njega na lomaču, ajmo inkvizicija. U Srbiji se to desilo s Miloševićem. Svako normalan je bio vrlji protivnik njegovog režima. Međutim, kad se desilo da pobedimo, nismo uspeli da se sasvim snađemo s time što posle. Mentalitet, srpski, bosanski, hrvatski, jednom rečju – balkanski. To je pravo ime muke koja nas mori. Onda dobiješ ovo što je danas, bar u mojoj zemlji, a to je očaj. Čak ne ni bes. Nego potištenost, nedostatak snage da se odreaguje, jer – kako da poverujem u bilo šta danas?! Nadam se da ćemo izaći iz toga, ali trenutno na horizontu ne vidim da iko nudi neku jasnu ideju kao rešenje.

Karike: Da li je EU rješenje?

Marčelo: Nisam pristalica celog paketa onoga što u mojoj glavi EU predstavlja, ali sam pristalica onog dela tog paketa gde mi EU zvuči kao red, jer verujem da nam fali smisla za red. Samo malo onog istog ponašanja i smisla za red kojeg naši zemljaci pokazuju kada odu tamo preko. Isti ti ljudi su vrlo disciplinovani kad ih staviš u disciplinovani sistem. Da neko ne shvati pogrešno kako branim sistem, hah. Ne branim, ali ima nečeg suludog u tretiranju te teme kod nas: svi smo nekad napisali pesmu sa sloganom „Fuck the system“ (Jeb'o sistem; Sjebi sistem, prev.aut.), a onda napuniš 30 godina i zaključiš da se tu potkrala jedna nelogičnost – da bismo rušili sistem i nalazili mu mane, on najpre mora da postoji, a to na Balkanu uopšte, uopšte nije slučaj. To je suština problema, nemamo sistem. Ajde prvo da ga napravimo da funkcioniše, pa da mu onda nalazimo mane, rupe i greške. Ovako, biti besan na sistem na Balkanu zvuči kao da se ljutiš na invalida što nije brillantan u fudbalu. Zato se nadam da je neki oblik reda glavna prednost koju Evropa može da ponudi. Mada, postoje neke članice Unije koje pokazuju da to uopšte nije izvesno.

Karike: Hajmo izvući sretan kraj. Poruka za mlade?

Marčelo: Uvek nudim jedan citat iz Alana Forda kao odgovor na to pitanje: „Ako kaniš pobediti, ne smeš izgubiti“. To je životni moto, čak i kod nas. Ne želim širiti naivni entuzijazam, ono kao ljudi, ma biće sve uredu. Neće, i nije sve uredu. Ali šta drugo možeš nego da se trudiš i iz petnih žila napraviš smisao usred ovoga što je oko nas, a što je mahom besmisleno.

...RONJENJEM

Ronjenje je idealan hobi za avanturiste koji od sporta očekuju mnogo više od puke navale adrenalina.

Piše: Hana Čolić

Foto: Adnan Drnđa i Haris Begić

Kaže se da podvodni svijet umnogome sliči svemiru. Oba su tiha, prostraña i predstavljaju okruženja u kojima čovjek pronalazi samoga sebe, lijeći dušu i um istovremeno otkrivajući nova blaga. Ipak, o podvodnom svijetu znamo mnogo manje nego o svemiru. Iako nam je mnogo bliže, morsko dno je manje istraženo čak i od površine Mjeseca. U razgovoru s Damironom Čengićem iz Sarajeva, osamnaestogodišnjakom koji se ronjenjem bavi već pet godina, otkrivamo detalje zašto baš ovaj sport, što je potrebno da bi se netko time bavio i koje su koristi ovog egzotičnog hobija.

Ronjenje kroz povijest

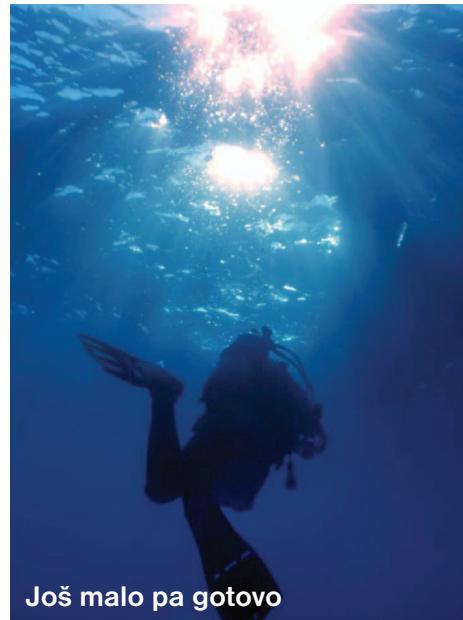
Najraniji poznati podatci o ronjenju datiraju čak iz vremena antičkih kultura, kada su ronioci zapravo bili skupljači blaga potonulih za vrijeme pomorskih bitaka, ili čak i ispomoć tijekom tih bitaka. Tada, naravno, nije

postojala oprema za disanje pod vodom. Svi su se poduhvati ostvarivali na osnovu tehnike zadržavanja daha, što se zove slobodno ronjenje. Tada je to bio vrlo dobro plaćen, ali i rizičan posao. Ronioci su često patili od nesvestica zbog nedostatka zraka i drugih komplikacija.

U 15. stoljeću Leonardo da Vinci prvi put spominje spremnike zraka za disanje pod vodom, ali i mnogo drugih uređaja za ronjenje. Pierre Remy de Beauve konstruirao je prvo odijelo za ronjenje 1715. godine, uključujući i metalnu kacigu. Kraljevska mornarica osniva prvu školu ronjenja 1834. godine, a 1876. Henry Fleuss konstruira preteču današnje opreme za ronjenje - potpuno funkcionalno odijelo sa svim dodatcima.

Oprema

Ono najosnovnije što svakome prvo padne na pamet kada govorimo o ronjenju su maska, peraje i ronilački cil-

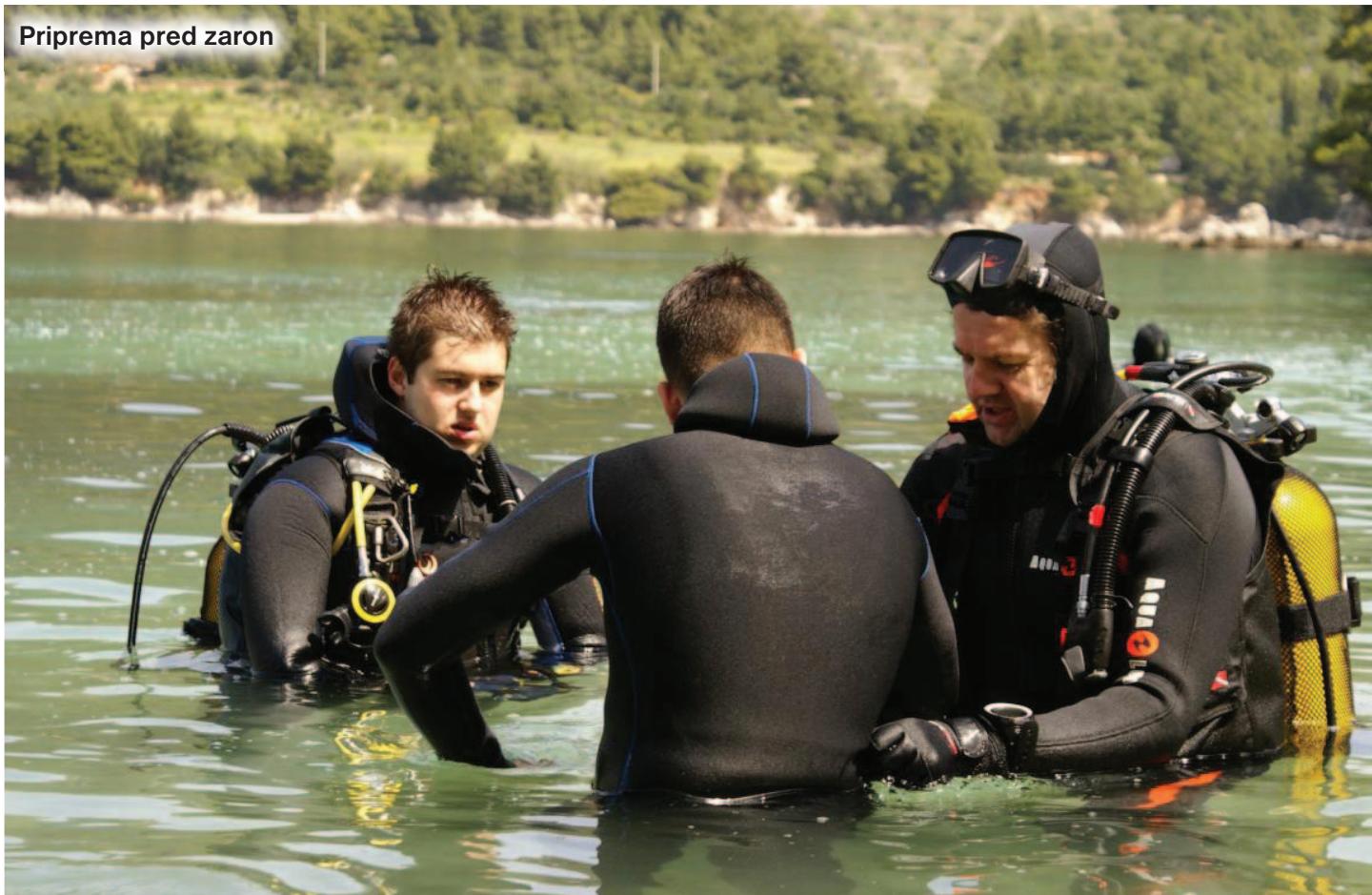
Još malo pa gotovo

indar za disanje. Ali u stvarnosti, za ronjenje nam je potrebno mnogo više opreme.

Osnovni set sadrži: ronilačko odijelo, peraja, masku, disaljku, uređaj za kontroliranje plovnosti, sustav za utege, mjerne instrumente i ronilački cilindar. Postoji i niz dodatne, ali veoma korisne opreme poput ronilačke lampe, noža, kompasa, rezervnog pony cilindra u slučaju nužde, opreme za snimanje, bljeskajuće lampe itd.

Dakako, pukim nabrazanjem opreme nismo ni približno shvatili koliko

Priprema pred zaron

je doista ima, dok ne primijetimo da svaki komad ima i više različitih verzija upotrebljivih u različitim uvjetima. Recimo, ronilačka odijela se međusobno razlikuju prema materijalima koje koriste kao izolator ili načinom na koji izoliraju i zadržavaju tjelesnu toplinu; ronilačke maske postoje u dvije verzije, standardne i one za cijelo lice; peraja dolaze u bezbroj oblika i dezena, baš kao i ostala obuća; a o ronilačkim cilindrima i njihovim punjenjima da i ne govorimo. "Količina opreme koju netko želi na sebi je poprilično individualna. Neki žele tonu najnovijih spravica, bez kojih se često i može, a neki uživaju sa što jednostavnijom opremom", dodaje Damir.

Za ronjenje je potrebno izdvojiti poveću sumu novca. Novi komplet full opreme potrebne za ronjenje košta otprilike 1500 KM, ali se polovna može naći i za 800 KM.

A da je tolika oprema ne samo skupa, već i jako teška i komplikirana za nositi, govori činjenica da puna oprema profesionalnog ronioca teži i do 90 kg, dok težina opreme za rekreativno ronjenje ne prelazi 45 kg.

Očigledno je da je ronjenje jedna od onih zanimacija koje nisu za svakoga, ali svakako ima i svoje čari zbog kojih vrijedi izdvojiti malo više novca. "Moj prvi i nezaboravni zaron bio je u Crvenom moru u Egiptu, a noćni zaron na Mljetu mi je još jedan od najdražih i zaista je bio čaroban", potvrđuje Damir.

Prednosti i nedostatci bavljenja ronjenjem

Kome na prostoru bivše Jugoslavije padne na pamet da se počne baviti ron-

U skladu s prirodom

jenjem, morat će, naravno, put Jadrana. U Hrvatskoj postoje ronilački klubovi od kojih neki postoje i do 40 godina. Većina njih posjeduje međunarodno priznate certifikate za educiranje kako rekreativnih ronioca, tako i budućih instruktora ronjenja. Ovisno o certifikatu, svaka ronilačka škola ima svoj program i sustav raspodjele tečajeva. Cijena jednog tečaja u ronilačkom klubu je oko 500 KM, a uključuje teorijske i praktične sate, ispite, održavanje opreme i sav prateći materijal. Dakle, sasvim je opravdana česta tvrdnja da su ronioci pretežno osobe boljeg imovinskog stanja. Međutim, oni koji vole sve čari podvodnog života, sa sigurnošću tvrde da je to dobro potrošen novac. "Mislim da je za entuzijastičnog ronioca oprema savladiva prepreka, a zaista se isplati zbog nezaboravnog iskustva koje omogućava", dodaje Damir.

Kada govorimo o ronjenju kao sportu, ne možemo ne spomenuti moguće rizike i opasnosti jer ronjenje se ipak

svrstava u ekstremne sportove. Postoji više razloga za nesreću prilikom ronjenja, poput problema uzrokovanih povišenim tlakom okruženja u kojem se vrše ronilačke aktivnosti, neispravne opreme, nepropisnog vladanja opremom ili vanjskih faktora kao što su morska bića, razni potonuli predmeti, morske struje itd.

Uvijek se naglašava potreba da nitko ne roni sam, već uvjek u pratnji barem još jedne osobe, kako bi se spriječile ili barem ublažile posljedice uslijed mogućih komplikacija. Neke od najčešćih su hipotermija, trovanje ugljik-monoksidom, hiperkapnija, vrtoglavice uslijed nagle promjene tlaka ili dekompresijska bolest.

Uzveši u obzir sve rizike i potrebnu opremu, kao i sve pozitivne strane, možemo zaključiti da je ronjenje hobi koji zahtijeva potpunu predanost, ogromnu motivaciju, bezgraničnu pažnju i mnogo hrabrosti, ali jednom kada zavirite u čarobni podvodni svijet, teško da ćete ostati ravnodušni.

"Ronjenje je jedan od onih ekstremnih sportova koji zahtijevaju mnogo posvećenosti i upornosti, a nagrađuju nezaboravnim i ispunjavajućim trenutcima."

Damir Čengić

"Ronjenje je senzualno. Disati pod vodom jedno je od najneobičnijih i najfascinantnijih iskustava koje možete zamisliti."

Tec Clark, iz predgovora knjizi "Ronjenje" autorice Karen Berger

Smanjena vidljivost zahtijeva mnogo pažnje

Državna matura: problem ili rješenje

Uvođenjem državne mature u Republici Hrvatskoj, srednjoškolci iz susjedne Bosne i Hercegovine našli su se u nepovoljnem položaju. Oni maturanti koji odluče upisati fakultet u Hrvatskoj moraju polagati državnu, ali isto tako i regularnu maturu u školi koju su pohadali. Zbog toga su rastrgani na dvije strane, jer pišu maturalni rad, uče duplo gradivo, plaćaju troškove državne mature, ali i putuju u najbliže mjesto u Hrvatsku kako bi zajedno s ostalim srednjoškolcima ostvarili što bolji uspjeh te upisali željeni fakultet.

Piše: Ana Komadina

Foto: Lana Čosić

Ukoliko završavate srednjoškolsko obrazovanje u Bosni i Hercegovini, a imate želju studirati u Hrvatskoj, pored vremena morat ćete odvojiti i nešto novca.

Državna matura je uvedena u Hrvatsku 2010. godine kao zamjena za prijemne ispite za upis na

10 fakulteta na listi prioriteta. Cijeli koncept je gotovo savršeno smišljen za sve maturante u hrvatskim srednjim školama. Naglašavamo hrvatskim, jer je proces za BiH maturante ipak malo komplikiraniji.

Učemu je problem?

Državna matura se sastoji od ljetnog i jesenskog roka, baš kao i prijemni ispitni,

fakultete, a sastoji se od polaganja 3 obvezna predmeta – maternjeg jezika, matematike, te stranog jezika i to uz mogućnost biranja niže, nešto lakše razine sa manje gradiva, te više razine koja obuhvaća obilnije gradivo i traži više znanja. Pored polaganja obveznih predmeta, mnogi fakulteti traže i polaganje izbornih predmeta vezanih za taj fakultet, pa čak i dodatne prijemne ispite. Prijave se vrše preko interneta, a moguće je u isto vrijeme izabrati čak

a prijave za polaganje traju od 01. prosinca te godine do 01. veljače iduće godine, na stranici www.postani-student.hr. Učenici koji završavaju obrazovanje u Hrvatskoj imaju već otvorene profile na stranici koje mogu koristiti tek od 4. razreda srednjoškolskog obrazovanja. To im omogućuje škola u suradnji sa Nacionalnim centrom za vanjsko vrednovanje obrazovanja, dok se ostali učenici moraju sami snaći i prijavljivati na spomenutu stranicu.

Prilikom prijave potrebno je unijeti državljanstvo, što predstavlja dodatnu prepreku ako nemate hrvatsko jer je stranim državljanima dosta teže upisati željeni fakultet. U tom slučaju kvota za upis je drugačija.

No, ako i imate hrvatsko državljanstvo, ali ne završavate srednjoškolsko obrazovanje u Hrvatskoj, tj. vanjski ste kandidat, morate po predmetu platiti 175 kuna, što za samo 3 obvezna ispita iznosi 525 kuna. Svaki dodatni izborni predmet se također plaća po 175 kuna, kao i prijemni, koji košta ovisno o fakultetu, ali najčešće 200 kuna.

Poznato je već da svi hrvatski maturanti državnu maturu polažu u svojim školama, pod nadzorom svojih profesora, dok ostali, vanjski kandidati, pišu u ispitnim centrima u gradu koji biraju prilikom prijave na stranicu postani-student.hr (Zagreb, Split, Rijeka, Osijek i Slavonski Brod).

Kao da svi ti troškovi nisu dovoljni, maturantima iz BiH se ne priznaju svjedožbe u Hrvatskoj, pa ih moraju nostrificirati, što košta dodatnih 200 kuna.

Srednjoškolci iz BiH moraju odraditi dvije maturu

I pored svih mogućih troškova, maturantima iz BiH se ne prestaju nizati problemi vezani za polaganje državne maturu. Naime, uvođenjem državne maturu u Hrvatsku, ukinuta je regularna nakon završetka trećeg ili četvrtog razreda (iako i dalje moraju napisati maturalni rad i obraniti ga). Međutim, to se nije desilo u BiH, te maturanti, ako se odluče za polaganje državne maturu, prvo moraju odbraniti maturalni rad, te pristupiti polaganju regularne maturu, koje su pak oslobođeni samo učenicima s odličnim uspjehom u sve četiri godine škole.

Problem predstavlja to što je državna matura napravljena po hrvatskom planu i programu, te svim ostalim učenicima dosta otežava ostvarenje upisa na željeni fakultet. Ipak, dobri rezultati se mogu ostvariti uz malo truda i želje. Samo se prisjetite da je Hrvatska ušla u Europsku Uniju, da je studij u Hrvatskoj besplatan, te je omogućen kvalitetan studentski život, pogotovo zbog jeftinjih domova i menzi, pa se isplati potuditi ako vaš željeni studij ne postoji u Bosni i Hercegovini ili niste zadovoljni njegovim kvalitetom, pa ste primorani napustiti svoju zemlju kako biste slijedili svoj san.

Piše: **Haris Dedović**

Sjedimo Gigo i ja s nekom zajedničkom rajom u jednom od stanova gdje se obično pije i pričamo neku ne toliko produktivnu priču. Utom on ustaje i kaže: "Odoh da se popišam".

Ja sam ga pogrešno čuo, a kako je bilo negdje oko ponoći, odjednom mi se poljulja logika, te bez da sam uzeo momenat da razmislim šta sam čuo, pitam: "Šta ba da se popišeš?!".

Ostali, koji ga nisu krivo čuli, se već smiju, a on se okreće i kaže: "Ama da se popišam, bolan", malo zastane, okrene se ponovo i dodaje: "A u suštini, isti kurac".

Kad se sve sabere i oduzme, Gigo je upravu. Prošlo je popis, a nije ni mogao imati neke veće praktične važnosti i koristi za stanovnike Bosne i Hercegovine od toga kad ono popiješ dva, tri litra piva pa odeš da isprazniš napunjeni mokračni mjehur, po sistemu 'hajd da i to završimo pa možemo nastaviti dalje'.

Međunaslov: Kol'ko košta identitet?!

Sama priča o bitnosti nacionalnog identiteta, raspala se za 300 ili 600 KM, zavisno od pozicije. Pošto je po nacionalnom ključu, a prema podacima popisa iz 1991. Godine, morao da bude određen broj jednih, drugih i trećih u svakoj popisivačkoj jedinici, tako se desilo da se sve veći od većih Bošnjaka, Srba i Hrvata izjašnjavaju kao neki drugi, da bi zaradili tih kol'ko ko može stotina maraka.

Davno sam govorio da bi se za pola godine ekonomskog blagostanja u Bosni i Hercegovini izbrisala sva mržnja i ne-trpeljivost (barem u praktičnom smislu), a sad imam i dokaz za to.

Organizacijski gledajući, sve što se ima reći, rekao je profesor sa Fakulteta političkih nauka u Sarajevu Asim Mujkić, za agenciju FENA: "Popis stanovništva je u duhu dejtonskog BiH - traljav, neorganiziran i protivrječan!".

Velike, razvijene i kvalitetnim sistemom ustrojene zemlje se za popis pripremaju oko četiri godine. Međutim, pošto smo mi očigledno napredniji, taj proces je u BiH trajao oko dvije godine. Samo u prva dva dana popisa, podneseno je 50 prijava

Popiš stanovništva (?)

Na popisu se desila nemoguća prevara statistike i obmana stanovništva, koja će tek izaći na vidjelo po objavi rezultata. Jebeš mi sve, imat ćemo uposlenih k'o Švicarska (inače zemlja u kojoj se nezaposlenost odražava na bazi statističke greške).

o nepravilnostima. To su oni odgovorni i savjesni kojima nije bilo teško da urade nešto u skladu s tim. Uvezvi u kalkulaciju onaj dio stanovništva koji nije ni primijetio i našu (ne)naviknutost da se žalimo na bilo šta što je pogrešno (sto nije uredu, makar to bila loša kafa ili vruća piva), ptice znaju koja bi bila finalna brojka takvih prijava.

Gledam da izbjegavam poređiti BiH i neke normalne države, ali to je nekad neizbjegljivo jer logika nalaže kako treba da se radi, a ona kaže da se popisi stanovništva rade zbog generalnih statističkih podataka o stanovništvu: obrazovnih, ekonomskih, zdravstvenih, starosnih itd. U našoj zemlji se, međutim, sav fokus stavio na sakupljanje statistike o nacionalnoj tj. etničkoj, religijskoj pripadnosti i jeziku kojim se govori kao normalan slijed iz ove prve dvije kategorije: Bošnjaci bosanski, Srbi srpski, Hrvati hrvatski. Čak i kad sam pričao sa jednim poznanikom koji je radio honorarno kao popisivač, rekao mi je da se sve smije pogriješiti, ali ona tri krucijalna pitanja o etničkoj pripadnosti, vjeri i jeziku – NIPOŠTO!

Neupitno, nepobitno i nedvojbeno jedini razlog za ovakav pristup je sakupljanje političkih "poena", jer za bosanskohercegovačke vlastodršce je najbitnija brojka jednih, drugih i trećih jer će nakon popisa mahati i gađati se podacima kol'ko ima mojih, a kol'ko tvojih, te kol'ko ja imam pravo da isisam iz budžeta, a kol'ko ti... Brada, Čova i tata Mile će očigledno jedini imati koristi od ovoga.

A što se upravo tih političara tiče, nevjerojatno, ali istinito, čak i oficijelni Brisel im je zaprijetio ukidanjem bezviznog režima samo za njih. Koliko god to izgledalo kao neozbiljna stvar, kad se pogleda iz trećeg ugla, ipak je krajnje ozbiljno. Zašto?! Pa zato što je ovo jedan od rijetkih političkih presedana, gdje vrhunska diplomacija prestaje da bude diplomatski raspoložena i okrene se direktnoj prijetnji sankcijama. Ne dešava se to nimalo često da bi bilo zarebancija. Obično, pored svih problema i peripetija, političari se ipak drže jedni drugih, ma odakle su i kako rade.

Još ozbiljniji korak, koji do sada nije objavljen, a informacije o njemu smo dobili iz izvora u Delegaciji Evropske Unije u BiH, je da ukoliko se ne postigne dogovor o implementaciji presude Sejdić-

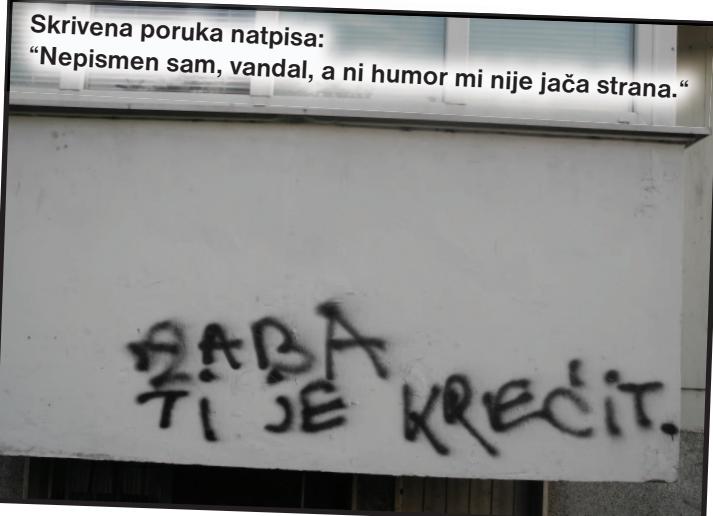
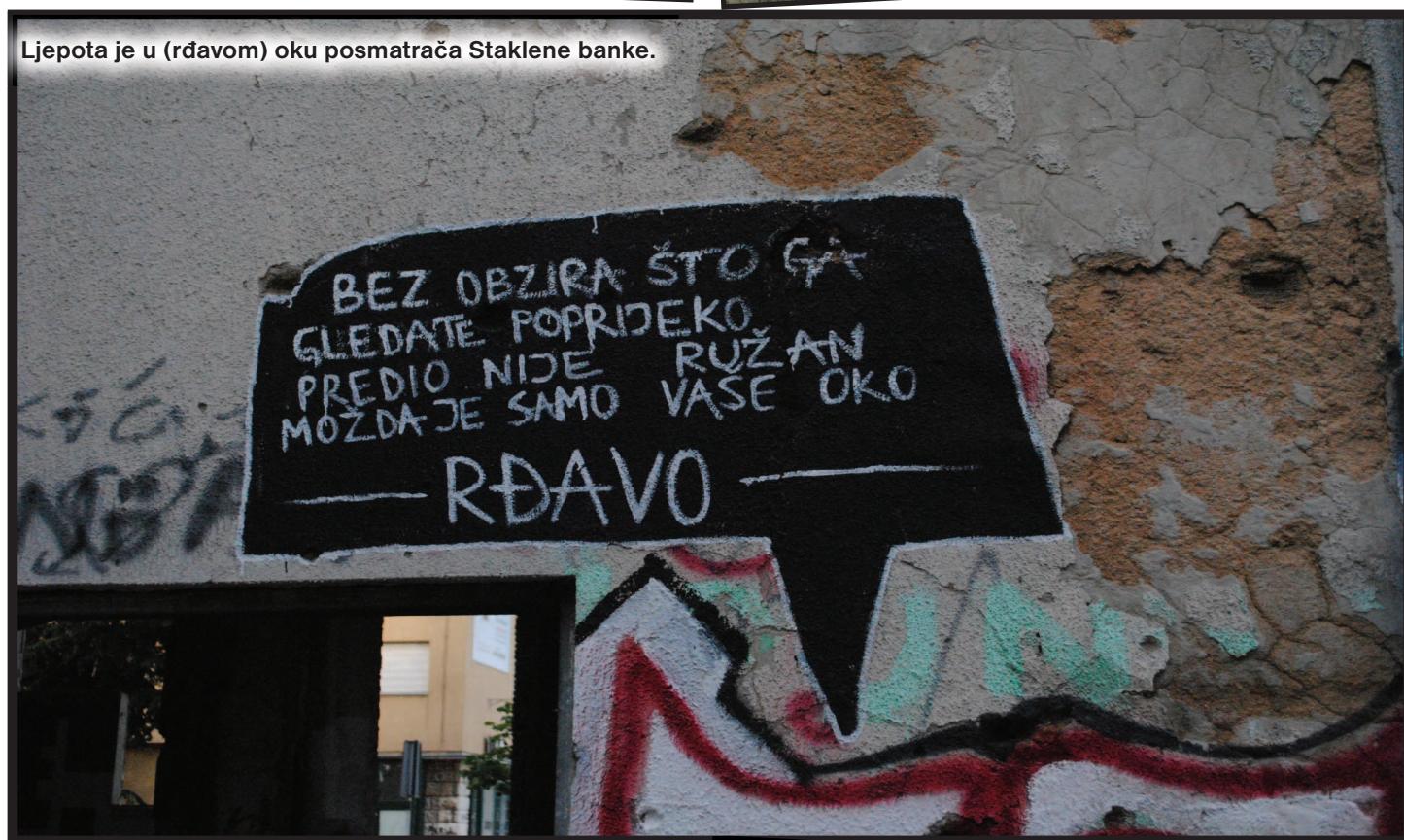
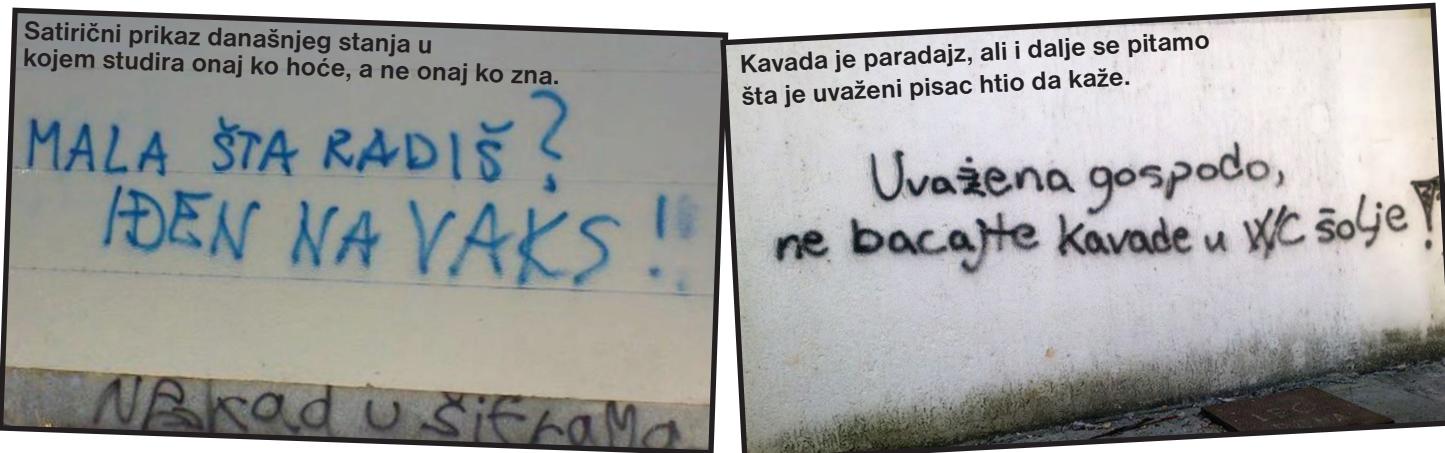
Finci do zadatog roka, te ukoliko se ne krene sa praktičnim reformama u skorijoj budućnosti, Evropa prestaje saradnju sa političkim subjektima i prebacuje strategiju na građane. Praktično, to znači da će se podstrek dati građanskom neposluhu dok država ne počne funkcionišati.

Obično mi bude krivo kad neko od ljudi koji objavljuju češće nego ja, napiše nešto što bih ja pisao, onda moram da tražim neki dodatni, treći ugao. Ovaj put, nažalost, to нико nije uradio. Na popisu se desila nemoguća prevara statistike i obmana stanovništva, koja će tek izaći na vidjelo po objavi rezultata. Na pitanju broj 32. u sektoru "Ekonomski aktivnost" kaže se: "Da li je osoba tokom sedmice od 23. do 29. septembra radila/obavljala aktivnosti barem jedan sat, kako bi stekla sredstva za život ili je bila neplaćeni izdržavani član (bez obzira na formalni status)", što znači da će se, ukoliko je osoba radila kao ispomoć u kafani jedan od tih dana, smatrati zaposlenom. Jebeš mi sve, imat ćemo uposlenih k'o Švicarska (inače zemlja u kojoj se nezaposlenost odražava na bazi statističke greške). Generalno gledajući, pitanja o profesiji i zaposlenju su bila iznimno alkavko urađena. Ne znam koliki stručnjak treba biti da se postavi pitanje "Da li je osoba zaposlena a.)stalno, b.)honorarno, c.)nije zaposlena?", a dalja diverzifikacija honorarnog, pa i stalnog, da se podijeli na "privremeno", "više od jedan mjesec", "više od godinu", odnosno na "određeno" i "neodređeno" u slučaju stalnog zaposlenja, te da se na taj način dobije kvalitetna statistika o broju i stanju zaposlenih/nezaposlenih. Ovako smo utrošili 46 miliona konvertibilnih maraka da saznamo kol'ko je ostalo Bošnjaka, Hrvata, a kol'ko Srba u Bosni i Hercegovini, umjesto da znamo tačno najbitnije podatke, a to su ovi ekonomski. Da, upravo to, "kol'ko je ostalo", jer nije otislo samo ko nije mogao... I još nekolicina pametnih i nekolicina budala.

P.S. Da ne ogriješim dušu, ima još jedan rezultat koji će sigurno ovaj popis da proizvede i to jedini bez razlike u entitetima, nacionalnostima, etnijama, kantonima, županijama, općinama, a to je masovno povećanje higijene u domaćinstvima u Bosni i Hercegovini uzduž i poprijeko. "Hajd' da malo ovo suđe operemo i da usisamo, ne možeš ljude pustiti u ovaj svinjac".

Kavada, Abies Alba ili spanak

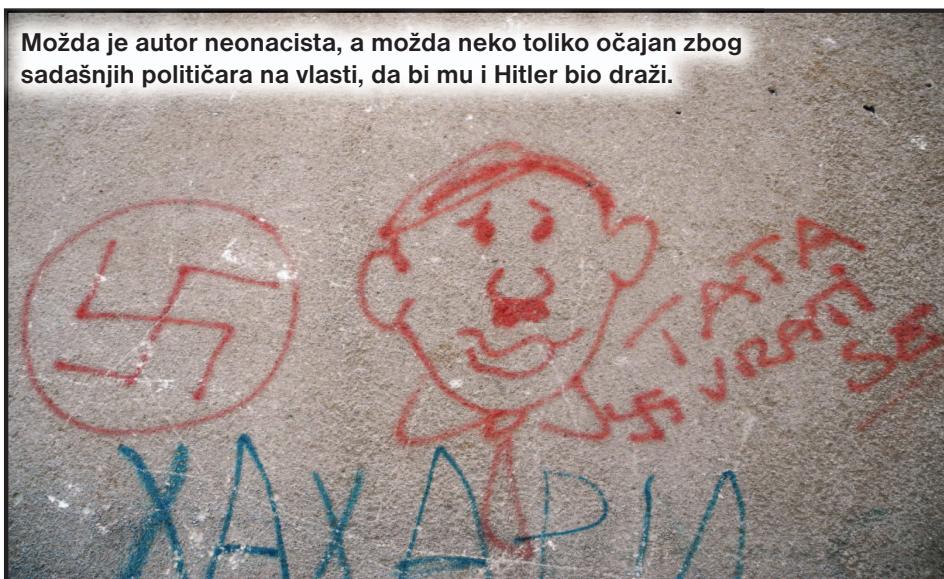
Pogledajte kako su Mostarci iskritikovali društvene probleme, ali i sami sebe.

Šatro nema marku.

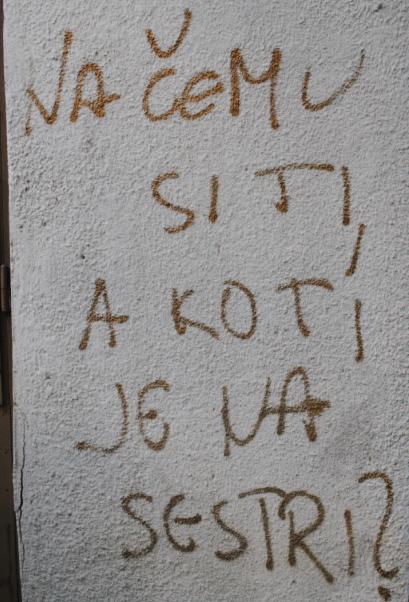
Možda je autor neonacista, a možda neko toliko očajan zbog sadašnjih političara na vlasti, da bi mu i Hitler bio draži.

Rđavo oko neće primijetiti kako se neko lijepo potradio nepristojan natpis pretvoriti u pristojan savjet, a da ne promijeni smisao. (I jebanje je vježbanje.)

Duhovito ili šta?

Pripremili: Redakcija magazina Karike
Foto: Valentini Pandža i Josipa Bošnjak

Kućna škola i ulični odgoj... za promjenu

Piše: Ajla Heralić

Mladi umjetnik Belmin Bečić od 29 marta 2013. u Zenici privlači prolaznike svojom umjetnošću. Belmin je dvadesetogodišnji student Fakulteta za metalurgiju i materijale u Zenici. Svakog mjeseca odvoji par dana kada iz Žepča dolazi u Zenicu, te na Trgu Alije Izetbegovića demonstrira svoje sposob-

oznalo na društvenim mrežama i došao na ideju da pokuša to u Zenici. Za njega je 29 mart 2013. veoma značajan datum, jer je tada prvi put došao u Zenicu da pokuša ostvariti svoju zamisao, koja je već godinu dana bila spremna i samo je čekala trenutak da se pokaže. Sjeo je negdje na glavnom Trgu i nije očekivao da će ga bilo ko primijetiti.

Alat potreban za spray art

nosti slikanja spray art tehnikom. Često mu društvo pravi i njegov najbolji drug Belmir Huskić, koji mu pomaže dok radi, jer ne može sve sam da stigne.

Talenat kao sudska, ošta mu je to?

Spray art tehnika ima i druge nazive kao što su aerosolografija ili sadotgrafija, prema njenom osnivaču Rubenu Sadot Fernandemu. Sadot je ovaj oblik umjetnosti započeo u Meksiku ranih osamdesetih godina, kada je na ulicama Meksika sjedio okružen prolaznicima, te stvarao umjetnička djela pomoću spreja. Tek nakon njegove smrti, ovaj slobodni vid umjetnosti, spray art, postaje poznat širom svijeta. „Kada se neko sjetio da boju stavi u limenku i u nju pusti pritisak, tada je sve ovo nastalo“, kaže mladi umjetnik. Ljubav prema umjetnosti počela je u ranom djetinjstvu. Crtao je u kući na raznim papirima i sveskama. „U školi sam bio svojeglav, nikad nisam pratilo te naredbe te standarde, uvijek sam imao svoje ideje“, kazao je Belmin. Sa spray artom se up-

Kosmički nadrealizam – najčešće zastupljena tema

Ispočetka mu je bilo nezgodno, jer nikada nije uživo slikao pred nekim i nije znao kako će sve to završiti. No, nakon nekog vremena kada je naslikao otpilike 3 slike, podigao je glavu i video oko 30 ljudi koji su ga gledali. Uskoro je dobio aplauz i svima se zahvalio. Kaže da će taj dan uvijek pamtitи.

Sirok je assortiman alata koji se koristi za ovu vrstu umjetnosti i on zavisi od samog umjetnika. Ono što svi umjetnici iz ove branje koriste jesu: sprejevi (autolakovi) na akrilnoj ili nitro bazi, hartija na kojoj se slika (kunstdruck, bindakot, tripleks...), novine, šabloni, prekrivači, slikarska špartlica...

Spray art tehnika se razlikuje od grafita, koji uobičajeno nastaju na zidovima i vozovima. Ona nastaje na raznim materijalima kao što su drvo, nehrđajući metal, karton, staklo, novine, a najčešće na slikarskim papirima. Ono što se najčešće slika su nadrealni pejzaži poput kometa, planeta, zvijezda, piramide, kao i određeni motivi iz prirode.

Belminu je potrebno nekoliko poklopača od farbe, slikarska špartlica, kist, spužvica i sprejevi. Spray art tehnika se razlikuje od grafita, koji uobičajeno nastaju na zidovima i vozovima, ona nastaje na raznim materijalima, mada najčešće na slikarskim papirima. Ono što se najčešće slika su nadrealni pejzaži, mada Belmin često slika i ono što prolaznici žele. „Idee i motivi su u meni. U životu je bitno da sve što vidiš i sve što čuješ pozitivno iskoristiš, to prenosim na svoje slike“ kazao je. Bavi se spray artom godinu dana. „Spray art treba da se voli srcem, pa praksa može biti onda i jedan mjesec, i jednu godinu, sve zavisi od osobe“, dodaje.

Bezbeli, popularnost godi

Slike prodaje po cijeni od 10 KM. Cijena je simbolična s obzirom na sumu novca koju troši na razne sprejeve i ostali potreban materijal. U toku našeg razgovora, Belmin je prodao nekih desetak slika, tako da zenički prolaznici ipak prepoznaju vrijednost ove vrste umjetnosti. No, priznao je da mu materijalna dobit sada ne znači puno. „Moj drug i ja smo iz Žepča. Naporno

hodati i putovati, nositi sve to, ali dobro je, ne bunim se zato što to volim, a sve je lako kada nešto volite“, riječi su ovog mladog umjetnika. Belimin poručuje i drugima koji se također bave nekim vidiom umjetnosti da je najvažnije da se ne stide, da budu sigurni u sebe, da zamisle ono što žele, da sanjaju i vjeruju u svoje snove i da hrabro idu naprijed ka njihovom ostvarenju.

Osim spray arta, Belmin se bavi i drugim vidovima slikanja i nuda se da će do kraja godine uspjeti da održi bar jednu izložbu. To bi, uglavnom, bili crteži, tačnije, 19 crteža, kao simbolika njegovih prethodnih 19 godina života.

Psi za jednog, jedan za pse

Piše: Gigo

Pozdrav svim čitaocima i čitalicama ovdje Puž

Ljudi, odmah prelazim na stvar. Stanje je aralmantno i ozbiljno. Napalo me krdo bijesnih i neumoljivih pasa u noći sa petak na subotu svi pevaju luduju, u ulici Kurta Šorka. Željeli su ukrasti moju kuću jer svoje nemaju. Rekao sam im: „Ovo je moja kuća živeo sam tu“, a oni su i dalje režali, skakutali ukočenih nogu oko mene i lajali. Jedva sam živu glavu izvukao. Uglavnom, nakon pola sata naguravanja rekao sam im da me mogu iskoristiti bolje i da želim da im pomognem, tako što znam ovu raju iz Karika, oni će rado podijeliti s puškom probleme pasa latalica.

I s toga ja, Puž, vam dragi moji, govorim da ove zime pored kape, šala i rukavica obavezno u jednom džepu imate petarde, a u drugom hrenovke (prokuhanje). Znam da niste Ed-in Bavčić al' pokušajte onda bar neku kost naći. Zima će biti hladna. Snijeg će škripati, vjetar će ga nanositi u rukave, oči, cipele. Psi će biti gladni. Ako niste gledali sve sezone „Dog Whisperer - Cesar Millan“ ili nemate ultrasoničnu pištu za pse (a ni to nije siguran sex), ne zajebavajte se s njima. Zna-

se od davnina da psi kada osjete kod nekoga strah, tu osobu dožiljavaju kao žrtvu, osile se i kidišu, ilitiga napadaju.

Da skratim, psi latalice pozivaju ljude da ne formiraju paraljudske jedinice za odstrel kad pojedini psi (definitivno pojedinci, a ne konstitutivna braća) ugrizu nekog. „Ljudi obratite se političarima, oni su dobri prema vama kao vi (neki) prema nama. Nema ovo veze s onom, da smo vam mi najbolji prijatelji, nego im recite da svaki političar da 10 KM za dodatne azile“, lajanje je jednog od glavnih lidera radikalne pseće desnice „Straggler“ koji dodaje: „Neka političari osnuju fond za nas, kako bi ti isti azili opstali. Zaposlite studente, kupite im kombi ili caddy i neka svaku noć obidu restorane i hotele po gradu i prikupe ostatke hrane. Dajte im platu i topli, a nama, bilo kakav obrok.“

To je to ljudi. Možete se vi smijati koliko hoćete, ali ja sam Puž. Imam kuću. I vi imate kuću. Znam, nekima prokišnjava, nekima je bujica blata protutnjala kroz kuću, nekima je granata od kuće narisala Guernica-u, ali oni nisu krivi što nemaju kuću. Kriv je Picasso.

Psi za jednog jedan za pse.

POZNATI ČITAJU

Ahmed Burić, bosanskohercegovački pisac, novinar i kolumnista. Njegove kolumnne redovno izlaze na Radio Sarajevu, a ima i objavljenu zbirku pjesama pod nazivom „Bog tranzicije“ (2004). Za njega kažu da je pisac starog kova s istančanim osjećajem za tradiciju i kulturu zemlje u kojoj živi i radi. Pored talenta za pisanje, Burić je također sudjelovao i u nekoliko filmskih projekata, kao scenarist i glumac.

NAPOMENA:

OVA PUBLIKACIJA (OMLADINSKI MAGAZIN "KARIKE") JE URAĐENA UZ POMOĆ SHL-a. SADRŽAJ PUBLIKACIJE JE ISKLJUČIVO ODGOVORNOST ONAuBiH I NI U KOM SLUČAJU NE PREDSTAVLJA STANOVIŠTA SHL-a.

Omladinska Novinska Asocijacija
u Bosni i Hercegovini

**SCHÜLER
HELPEN
LEBEN**